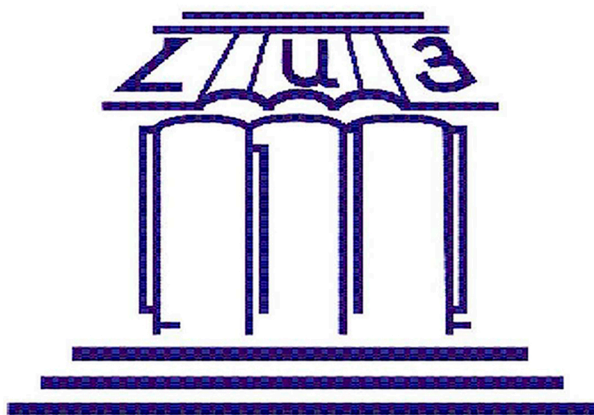

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

8477

Ա. Ա. ԳՐԱԳՐԱՆ

ՄԱՐԺՍ - ԼԵՆԻՆՅԱՆ
ԴԱՍՏԻՄԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

3KП4

Ա-20

ՅԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

1932

А. Адоян—Основные вопросы марксистско—ленин-
ского воспитания
Издательство ЦК КП (б) А.—Партиздат
Эривань 1932 г.

Հայկական հանրագիտություն
Գրավիտ 7653 (Ը)
Հրատարակ. № 19
Պատվեր № 2794
Տիրաժ 5000

Արտագրեց Լ. Արսլան
Հանձնված է արտագրության 19 ոգոստոսի 1932 թ.
Ստորագրված է տպելու 4 սեպտեմբերի 1932 թ.

ՄԱՐԿՍ-ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԳԾՄՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԳԻՐՆԵՐԸ*)

ԸՆԿԵՐՆԵՐ :

Համամիութենական կոմկուսակցության 17-րդ կոն-
ֆերենցիան, ժորը համաշխարհային պատմության մեջ մտադ-
իրը սոցիալիզմի կառուցման կարևորագույն մի ետապ,—
մեր կուսակցության, բանվոր դասակարգի և վոլջ աշխա-
տավոր մասսաների առաջ գրեց վիթխարի նշանակություն
ունեցող մի խնդիր՝ անդամակարգ սոցիալիստական հասարա-
կաբյուն կերտելու խնդիրը :

17-րդ կոնկոնֆերենցիան մարքս-լենինյան սպարդ և
բաղմակողմանի գնահատական տալով մեր զարգացման ըն-
թացքում կատարված սոցիալ-տնտեսական հսկայական տե-
ղաշարժերին, կոնկրետ և հստակ կերպով ուղղագծեց յերկ-
րորդ հնգամյակում մեր առաջխաղացման ուղիները, ուղի-
ներ, վորոնք մեզ տանում են դեպի դասակարգերի լիկվիդա-
ցիան դասակարգային պայքարի և պրոլետարիատի դիկտա-
տուրայի ամրացման հունով, վորում ապահովելու յեն «ամ-
բողջ ժողովրդական տնտեսության վերակառուցման ավար-
տումը, նորագույն տեխնիկական բազայի ստեղծումը ժողո-
վրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերի համար» : (Կոնֆ.
բանաձևից) :

Այսորինակ տնտեսական թռիչքը մեզ հնարավորություն
և տալիս վոչ միայն հաջողությամբ իրագործելու «կապիտա-
լիստական տարրերի և բնդիանրապես դասակարգերի լիկվի-
դացիան», այլև միլիոնավոր մասսաների բաղաբական կադ-

*) Զեկուցումը արված կուլտ-պրոև և ագիտ-մաս բաժնորների
հանրապետ. խորհրդ. 1932 թ. 25 հուլիսի :

մակերսպվածութեան, ակտիվութեան հսկայածափալ աճման և նրանց կուլտուր-կենցաղային հարաճուն վերելքի հիման վրա» հաղթահարել կապիտալիզմի մնացորդները եկոնոմիկայի և մարդկանց գիտակցութեան մեջ»:

1. ԲԱՅԼՇԵՎԻԿՈՐԵՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑԵԼ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿՈՒԼՏ-ՊՐՈՊ ՀԱՏՎԱԾՐ

Հայտնի յե բոլորին, վոր այդոր կուսակցութեանը առանձնակի սրութեամբ և իր ծավալով մեկ մեր առաջ դնում և կուսակցմակերայական, մասսայական դաստիարակչական աշխատանքների վերակառուցման խնդիրը: Վերակառուցման անհրաժեշտութեանը մեզ թելադրում են զարգացման տվյալ շրջանի նոր պայմանները և նոր խնդիրները: Այս տեսակետից, կուլտ-պրոպների և ագիտ-բուժվարների սույն խորհրդակցութեանը պետք է հանդիսանա մի շրջադարձի մոմենտ մեր գործունեութեան ավելի բարձր աստիճանի վրա դնելու համար:

Այսոր, սոցիալիստական շինարարութեան ասպարեզում մեր առջև դրված հետագա խնդիրները,—ասում է ընկ. Կազանովիչը,—մեզնից պահանջում են ե՛լ ավելի բարձր աստիճանի հասցնել ամբողջ կուսակցական աշխատանքը, դրանք ավելի մեծ պահանջներ են առաջադրում մեր վողջ կուսակցական աշխատանքի նկատմամբ:

Տակավին վրմանք հակամետ են կարծելու.—անգամ կուլտ-պրոպ աշխատողներին,—թե աշխատանքների վերակառուցումը գերադանցապես վերաբերում է միայն կուսակցմակերպական ֆրոնտի աշխատողներին, ագիտ-մաս աշխատողներին և աննշան չափով կուլտ-պրոպ աշխատողներին: Ի՛նչ խոսք, վոր նման տրամադրութեան առկայութեանը պետք է խստորեն քննադատվի մեր կողմից իբրև սխալ և վտանգավոր յերևույթ: Սակայն, մյուս կողմից, կուսակցական աշխատանքների վերակառուցման նման մեխանիստական պատկերացումը վկայում է այն, վոր կուսակցական աշխատ-

անքների ընդհանուր շղթայի կուլտ-պրոպ ողակը դեռևս բույլ է վերակառուցվում:

Սոցիորագոյն սխալ կլինեք անջատել կուսակցական կազմակերպական աշխատանքը մասսայականից, կուլտ-պրոպ աշխատանքը կազմակերպականից: Այս ամենը կապված են միմյանց անքակտելի կապերով, նրանք բղիթում են մեկը մյուսից, միմյանց պայմանավորում են փոխադարձաբար: Սակայն անհրաժեշտ է շիտակ և պայծառ պատկերացում ունենալ կուսակցական աշխատանքի տարբեր բնագավառների յուրահատուկ խնդիրների, այդ խնդիրների կենսագործման յուրաքանչյուր և բնորոշ ճանրի ու մեթոդների մասին: Մենք պետք է մի կողմ վանենք այն «կազմակերպչական» մոտեցումը, բոտ վորի կուսակցական կազմաթիւնները վերակառուցում են կազմակերպութեանը կազմակերպչական տեսանկյունից, իսկ կուլտ-պրոպներն ու ագիտ-մասվարները պետք է «կազմակերպչական» այդ կեղևը լցնեն բովանդակութեամբ: Նման մոտեցում կուսակցական աշխատանքների տարբեր ողակների փոխհարաբերութեանը վող մի կապ չունի բայ՝ չեղմի հետ:

Ինչպես միշտ, նույնպես և այսոր, կուսակցական կազմակերպական, մասսայական և կուլտ-պրոպ աշխատանքները կազմում են մի ամբողջութեան բաղկացուցիչ մասերը: Ուստի և վերակառուցման խնդիրը վերաբերում է կուսաշխատանքների բոլոր բնագավառներին:

«Մենք պետք է կարողանանք բ՛լիճների աշխատանքը նախ և առաջ այնպես վերակառուցել, վորպեսզի գտնվենք մեր առջև դրված խնդիրների բարձրութեան վրա՝ ղեկավարել մասնաճիւղին, կազմակերպել նրանց կուսակցութեան լոգունգների շուրջը, պայքարելու մեր առջև դրված խնդիրների իրականացման համար»:

(Կազանովիչ):

Հենց այս տեսանկյունից ել՝ պետք է մոտենանք նաև կուլտ-պրոպ աշխատանքներին, մարքսիզմ-լենինիզմի մասսայական պրոպագանդի արդի վիճակի և կուսուսուցման հեր-

թական անելիքներին: Կարևորն այն է, վոր մարքս-լենինյան մասսայական պրոպագանդը, մեր վողջ կոմունիստական կրթությունը ողնի կուսակցությանը «բարելավելու յուրաքանչյուր առանձին բանվորի նկատմամբ մեր կատարած աշխատանքը և իրապես սպասարկել նրան նրա պահանջներին բավարարելու համար»: Այս մեկնակետից ել մենք պետք է դնահատենք կուլտ-պրոպ, ագիտ-մաս բաժինների, պրոպագանդիստների և ագիտատորների տարած աշխատանքը կուսուսուցման ասպարեզում:

Սոցիալիզմի կառուցման բնագավառում մեր ձեռք բերած նվաճումները վիթխարահավասար են: Կուսակցությունն ի մի տո՛ւնիվելով իր յերեսանից ավելի տարվա բայլչեկիքան անհատ պայքարի արդյունքները, համոզված կերպով հայտարարում է, վոր «ԽՍՀՄ վերջնականապես հաստատվել է սոցիալիզմի նախադարձին, հետևաբար և սոցիալիզմի լիակատար հաղթանակը մեզ մոտ ապահովված է»: Բայց այս անյերկրայելի ճշմարտությունը չի դալիս ասելու, վոր յերկրորդ հնգամյակում մենք առաջ ենք ստորալու «խաղաղ» և «սահուն» կերպով, ինչպես պնդում են սոցիոտունիստները: Այսօր մենք պետք է կրկնապատկենք մեր ջանքերը հնգամյակի ավարտական տարվա պլանների կատարման համար, մեր առաջխաղացման ուղիներին կանգնած զժվարությունները սովորությամբ հաղթահարելու, մենք պետք է ավելի հատուկ դարձնենք մարքսիզմ-լենինիզմի գեները այսօր և յերկրորդ հնգամյակում մեզ սպասող դասակարգային մարտերի համար: Մենք պետք է աննախընթաց աշխատանք ծախյենք, վորպեսզի ստեղծենք բոլոր նախադրյալները մարքսիզմի գիտակցությունից և եկոնոմիկայից կապիտալիզմի մնացորդները հաղթահարելու և լիակատար սոցիալիստական հաստարակարգ ստեղծելու համար:

Վաղուց է հասել ժամանակը, վորպեսզի իդեոլոգիական ֆրոնտի աշխատողներս լիովին և մինչև վերջը վերակառույցենք մեր աշխատանքները կուսակցության առաջ ծառացած

նոր խնդիրների համեմատ: Մեր առաջ խնդիր է դրված «կարողանալ այնպես ճիշտ կազմակերպել աշխատանքը, վորպեսզի հետ չմնամք, վալ ժամանակին լուծենք տեղի ունեցող բազյաումները» (Լենին): Լենինի այս պահանջը մենք պետք է իրագործենք լիովին և ամենակարճ ժամանակում:

2. ԱՆՆԿՈՒՆ ՑԵՎ, ՀԱՐԱՏԵՎ ՊԱՅՔԱՐ ՄԱՐԿՍ-ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԹԵՈՐԻԱՅԻ, ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԹԵՐԱԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԴԵՍ

Կուսակցական, կոմյերիտական և անկուս աշխատավորական մասնաներին մարքսիզմ-լենինիզմի վողով դաստիարակելու, նրանց սոցիալիզմի կառուցման ուղղությամբ գիտակցորեն տողորելու գործում՝ մենք ունենք հսկայական նվաճումներ, վորոնց վրա յես կանդորադառնամ քիչ հետո: Մակայն այստեղ կուպենայի ձեր ուշադրությունը սեեոել ահա թե վորպիսի մի «հին» խնդրի վրա:

Այդ մեր բայլչեկյան պայքարն է մարքս-լենինյան թեորիայի, մասսաների կոմունիստական դաստիարակության գերի ու նշանակության ոպլոտունիստական քերագնահատման դեմ:

Դեռ անցյալ տարի, կուլտ-պրոպ և ագիտ-բաժնիներին հանրապետական խորհրդակցությանն արտասանած իր ճառում ընկ. Ա. Սանժյանը հանգամանորեն նչեց այդ պայքարի հույժ կարևոր բնույթը: Այն ժամանակ ընկ. Սանժյանն ասում էր.

«Հիմնականն այստեղ այն է, վորպեսզի կուսկազմակերպությունն անմիջապես արմատախիլ անի կուսուսուցման քեորիայի քերագնահատման ամեն մի փորձեր շարքերում: Մեզ մոտ վատ սովորություն է դարձել ամեն տեղ և ամեն առթիվ նստել և խոսել քեորիայի և կուսուսուցման նշանակության մասին. գործնականում այդ ուղղությամբ վոչինչ չանելով հանդերձ»:

Արված է այս կարևոր քայլը բոլոր կուսկազմակերպու-

թյունների կողմից, անց մեկ տարի: Վո՛չ, չի՛ արված: Դեռ ավելին. ընթացիկ տարում մենք ականատես ենք այնպիսի փաստերի, յերբ չըջանային միջանի կուսակազմակերպություններ շարունակում են իրենց ուղորտունիստական փերաբերմունքը (Ղամարլու, Վեդի) գեպի մարքս-լենինյան թեորիան և այդ ուղորտունիզմը միջանի ողակներում ուղղակի տապալել և մասսաների կոմունիստական դաստիարակության կարևորագույն աշխատանքը:

Առանց սիստեմատիկ և հետևողական պայքար մղելու կուսակցական անմիջական աշխատանքների և մարքս-լենինյան թեորիայի թերազնախառնումն դեմ, — զժախտաբար այդ թերազնահատումը յերբեմն արտահայտվում է իրենց կուլտպրոպ աշխատողների մոտ. այլ կերպ չի կարելի բացատրել այն իրողությունը, յերբ Ղամարլուի կուլտպրոպը միաժամանակ վարում է առաջնի վարչի աշխատանքը և բառիս բուն իմաստով տապալել և այդ չըջանի կուսակցական գործը, — մենք չենք կարողանալու կուսակցական ընկերների տեսական ուսուցումը դնել պատշաճ բարձրության վրա:

Մի՞թե գաղտնիք է, վոր մի շարք կուսակցական չըջանային կոմիտեներ և բջիջներ 1932 թ. հունվարից մինչև որս և վո՛չ մի անգամ չեն զբաղվել կուսկրթության հրատապ հարցերով: Միայն ՀԿ (բ) Կ Կենտկոմի բյուրոյի վորոշումից հետո (Վաղպատի կուսակցական ուսուցման մասին) այդ չըջաններն սկսեցին ստուգել իրենց կուսակցական ուսուցման, լենինիզմի պրոպագանդի ասպարեզում:

Այստեղ անհրաժեշտ է վերստին ընդգծել Լենինի և կուսակցության ղեկավար ընկ. Ստալինի բացառիկ վերաբերմունքը գեպի թեորիան: Անդրադառնալով թեորիայի թերազնահատման խնդրին՝ ընկ. Ստալինը գրում է.

«Հայտնի չէ նույնպես, վոր ժամանակակից պրակտիկ լենինյանները շատերն այնքան ել չեն սիրում թեորիան, հատկապես այն հսկայական գործնական աշխատանքի պատճառով, վորն ըստ իրենց գրության նրանք ստիպված են տանել: Յես պետք է հայտարար-

րեմ, վոր պրակտիկ աշխատողների ձգտումը՝ մի կերպ վանել իրենցից թեորիան՝ հակասում է լենինիզմի ամբողջ վագուն և եզի յե շատ մեծ վտանգներով ընդհանուր գարծի համար. վոչ այլ վոք, յեթե վոչ Լենինն էր, վոր բազում անգամ ասում և կրկնում էր հայտնի դրույթն այն մասին, թե՝ «առանց հեղափոխական թեորիայի չի կարող լինել նաև հեղափոխական շարժում»: Լենինն ավելի, քան այլ վոք, հասկանում էր թեորիայի կարևոր նշանակությունը, առանձնապես մի այնպիսի կուսակցության համար, ինչպիսին է մերը: Նախատեսելով մեր կուսակցության այդ առանձնահատուկ դերը, — շարունակում է ընկ. Ստալինը, — գեռ 1902 թ. Լենինը կարևոր էր համարել հիշեցնել, վոր «առաջավոր մարտիկի դերը կարող է կատարել միայն այն կուսակցությունը, վորը ղեկավարվում է առաջավոր թեորիայով»^{*}):

Ահա թե վորպիսի խոշոր նշանակություն են տալիս թեորիային Լենինը և նրա լավագույն աշակերտ ընկ. Ստալինը: Յեվ ահա թե վորպիսի վտանգավոր քայլ են կատարում այն ընկերները, վորոնք տարվելով նեղ գործամոլությամբ, մոռացության են տալիս միշտ վառ պահել մարքս-լենինյան թեորիայի անմար ջահը:

Յերկրորդ հնգամյակի պատմական խնդիրները, կուսակցական աշխատանքի վերակառուցման տվյալ ետպն ավելի քան չեղտակիրեն են դնում մասսաների կոմունիստական դաստիարակության խնդիրը: Բավական է վերցնել միայն յերբ հանդուցային հարցեր, վորպեսզի մի ավելորդ անգամ մեզ համար պարզ լինի թեորիայի և թեորետիկական-քաղաքական ուսուցման խիստ կարևորությունը: Յես ինկատի ունեմ.

1. Վողջ ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման ավարտումը յերկրորդ հնգամյակում:

^{*} Ի. Ստալին, «Լենինիզմի հարցերը», էջ 23—24:

2. Դասակարգերի լիկվիդացիան և ապա ուրեմն անդատա-
կարգ հասարակութեան կերտումը:

3. Կապիտալիզմի մնացորդները հաղթահարումը վոչ մի-
այն եկոնոմիկայի, այլև մարդկանց գիտակցութեան մեջ:

Այստեղից ել բղխում է այն բացառիկ դերը, վորը վիճակ-
ված է կատարելու լենինիզմի պրոպագանդին ու ագի-
տացիային, մասսաները կոմունիստական կրթութեանը: Եւ
չեմ խոսում այնպիսի կարեւոր հարցերի մասին, վորպիսին
է խորացրած և համառ պայքարը 2-րդ ինտերնացիոնալի
գաղափարախոսութեան, Դաշնակցութեան և ամեն տեսակի
նացիոնալիզմի, աջ ուղորտունիզմի, հակահեղափոխական
տրոցկիզմի, փառած լիբերալիզմի և «ճախ» խոստորումների ու
այլ կարգի հակալենինյան, հակապրոլետարական գաղափա-
րախոսութեանները և «թեորիաները» դեմ:

Անհրաժեշտ է վնասակար պայքար մղել բյուրոկրատիկ
այն անփութութեան դեմ, վոր ցուցաբերվում է բայլշևիկյան
ագիտացիայի ու պրոպագանդի և մասսաների մեջ կատարվող
խաղափական աշխատանքին: Ագիտացիան և պրոպագանդը
պետք է զբաղւած լինի շատ ավելի սխտեմատիկ և կազմա-
կերպված հիմքի վրա, — ասում է ընկ. Կադանովիչը: Այս
բանը կատարելու համար մենք ունենք բոլոր անհրաժեշտ
նախադրյալները: Վոչ ինչդիրն այն է, վոր մենք սովորենք
ճշտորեն ոգտագործել մեր հնարավորութեանները նաև
մարքսիզմ-լենինիզմի պրոպագանդի բնագավառում:

Այսպես ուրեմն: Մենք պետք է պահանջենք բոլոր կուս-
բջիջներից և կազմակերպութեաններից, վորպեսզի «բան-
վոր դաստիարակի նոր կադրերի, կուսակցական կազմակեր-
պութեան հազարավոր նոր անդամների կուսուսուցման և դաս-
տիարակութեան գործը դրվի առաջին պլանի վրա»

(ԽԱՆՁՅԱՆ):

3. ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՊԱՅԳԱՐ ՄԱՐԿՍԻԶՄ — ԼԵՆԻՆԻԶՄԻ
ԱՆԱՂԱՐՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ՝ ՀԱՆՈՒՆ ԹԵՈՐԻԱՅԻ ՈՒ
ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆՈՒԹՅԱՆ

Յես արդեն վերևում մատնանշեցի, թե վորպիսի վտան-
գավոր քայլ են կատարում մեր այն «պրակտիկները», վո-
րոնք թերազնահատում են թեորիան, վորոնք աշխատում են,
պրակտիկան «կուրորեն չողտկելով»: Այդ թեորիայի խղումն
է պրակտիկայից այսպես ասած «պրակտիկները» կողմից:
Սակայն մենք չենք կարող աչք փակել իրողութեան մյուս
կողմի հանդեպ, չենք թեորիան անջատվում է պրակտիկա-
յից այսպես ասած «թեորետիկները» կողմից: Այսպիսի փա-
տով հարուստ է կուսակցական ուսուցման մեր պրակտիկան:
Մինչդեռ նման իրողութեանը խոսում է այն մասին, վոր մեր
պրոպագանդիստները և ագիտատորները գործնականում աղ-
ճատում են հեղափոխական թեորիան և այն դաժնում քա-
րացած ճշմարտութեանների և գողմանների մի ժողովա-
ծու:

Դուք գիտեք, վոր մեր կուսակցութեանը սկզբից եւթի
բարձր պահելով մարքսիզմ-լենինիզմի գրույր, սերտորեն
այն կապակցել է բանվոր դասակարգի հեղափոխական պրակ-
տիկայի հետ: Մեր թեորիան ծագել է հարստացել է միմիայն
հեղափոխական դասակարգային պայքարի պրակտիկայի հի-
ման վրա, լուսավորելով վերջինս գիտութեան ջահով: Առա-
ջանալով «քննական հեղափոխական իրականութեանից»,
մարքսիզմ-լենինիզմը միշտ ել կուսակցի ու նշել է պրակտիկ
շարժման տեսլանցները և ուղիները աշխարհը բացատրելու,
այլ նաև հեղափոխական մեքանիզմով վերափոխելու համար
մեզ տվել է սահմանափակների մի զեւք:

«Լենինն ասում եր, — գրում է ընկ. Ստալինը, — թե
«հեղափոխական քեորիան դոգմա չէ», քե «կա վերջ-
նականապես ձևակերպվում է միայն սերտորեն կապ-
ված լինելով իսկական հեղափոխական շարժման պրակ-
տիկայի հետ», վորովհետև քեորիան պետք է ծառայի
պրակտիկային, վորովհետև «քեորիան պետք է պա-

տառխանի պրակտիկայի առաջադրած հարցերին», վորովհետև նա պետք է ստուգվի պրակտիկայի տվյալներով»:

Միայն այս կերպ մենք պետք է հասկանանք թեորիայի և պրակտիկայի դիալեկտիկական առնչությունը:

Այս իսկ սկզբունքային դրույթից յեկնելով, մենք պետք է գծենք այն սահմանները, վորոնց մեջ կատարվելու է լենինիզմի մասնալական պրոպագանդը: Այս տեսակետից մեր կուսուսուցման պրակտիկայում դեռ չատ բան մնում է «գրքային» վերամբարձ «թեորիայի» յեթերում: Դեռ այսօր էլ ունենք պրոպագանդիստներ, վորոնք շարունակում են ճախրել «մաքուր տեսության» կատարներում, մոռանալով, վոր նրանց պրոպագանդը տվյալ դեպքում դրոշի արժեք չունի:

Այսօր, ավելի քան յերբեք, անհրաժեշտ է, վոր մեր վոչ միայն պրոպագանդիստներն ու ազիտատորները, այլև նրանց անմիջական ղեկավար ազիտ-մաս և կուլտ-պրոպ-րատ-վարները դործնականում մարտեն մարքսիզմ-լենինիզմի այն մեծական սկզբունքը, ըստ վորի

«Թեորիան, իհարկե, առարկայագուրկ է դառնում, յեթե նա չի կապվում հեղափոխական պրակտիկայի հետ, ճիշտ այդպես էլ պրակտիկան կույր է, յեթե նա իր նախապահը չի լուսավորում հեղափոխական քեռիայով: Սակայն քեռիան կարող է բանվորական շարժման հսկայական ուժ դառնալ, յեթե նա գարգա-նում է անփակտելիորեն կապված լինելով հեղափոխա-կան պրակտիկայի հետ, վորովհետև նա, և միայն նա կարող է հավատ ներշնչել շարժմանը, տալ կողմնորոշ-ման ուժ և շրջապատող դեպքերի ներքին կապերի ըմ-բռնումն, վորովհետև նա, միայն նա, կարող է ոգևել պրակտիկային հասկանալու վոչ միայն այն, քե ինչ-պես և ուր են շարժվում դասակարգերը ներկայումս, այլև ուր պետք է շարժվեն նրանք մոտ ապագայում»:

*) Ի. Ստալին, «Լենին հարցերը», էջ 23:

Լենինիզմի այս սկզբունքն ընկած է կուսակցական ու-սուցման, մեր ամենօրյա պրոպագանդի և ազիտացիայի հիմքում: Հետևաբար, մենք պետք է այնպես կադավերակնե-րգործը, վոր այդ հիմունքը չխախտվի: մենք պետք է պայ-քար մղենք այն պրակտիկայի դեմ, յերբ թեորիան անջատ-վում է պրակտիկայից: Մենք պետք է դատապարտենք Ար-թիկի շրջկոմի այն անհանգուրժելի անիուլթու թյունը, վոր-պիսին նա հանդես է բերել այդ ուղղությամբ: Յերկար ժա-մանակ այդ շրջանում մի կուսուսուցման միավոր իր բոլոր պարագմունքները նվիրել է նախնադարյան կոմունիզմի ու-սումնասիրության և այն ել ըստ Տյոմենեվի «Աշխատանքի պատմության»: Այս փաստ է, վորի նմանները կան անշուշտ նաև մյուս շրջաններում: Պետք է վերջ տալ այդ իրողությա-նը և կուսուսուցման յուրաքանչյուր մի քայլ կապել մեր ու-րերի, սոցիալիզմի կառուցման պրակտիկայի հետ:

Մարքսիզմը պրակտիկայում գոհհացնողներին Լենինը հաճախ ասել է. «մի ստորացնեք մեր հեղափոխական գիտու-թյունը միևչև սոսկ գրքի դոգմայի աստիճանը, մի գոհեկաց-րեք այն զգվելի փրագներով»:

4. ԶԻՆԵԼ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԻՆ, ԿՈՄՅԵՐԻՏԻՆ, ԲԱՆՎՈ- ՐԻՆ ՅԵՎ ՅՈՒՐԱՔԱՆԶՅՈՒՐ ԱՇԽԱՍԱՎՈՐԻՆ ՏՎՅԱԼ ԵՏԱՊԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԽՈՐ ԸՄԲՈՒՆՈՒՄՈՎ

Ասածներիցս պարզ է, վոր կուսակցական ուսուցումը, լենինիզմի ազիտացիան ու պրոպագանդն ինքնամիտի և ինքնանպատակ չեն: Ինչպես միշտ, այսօր էլ նա ծառայելու է մեր սոցիալիստական պրակտիկային, լուսավորելով և ի-մաստավորելով նրա ներքին կապերն ու զարգացումը:

Հետևաբար, մարքս-լենինյան դաստիարակության խոն-դիրները քննելիս մենք պետք է յեկնենք այն ետապի ա-ռանձնահատկություններից, վորը մենք ապրում ենք այ-սօր:

Վորն է զարգացման տվյալ ետապի առանձնահատկու-թյունը: Այն, վոր կուսակցությունը վերակառուցում է իր

աշխատանքները, սոցիալիզմի կառուցման նոր պայմանների և նոր խնդիրների համեմատ: Այն է, վոր մեր բոլոր ձեռնարկումները պետք է իրականանան մի կիլոպիկետում. այնպես զնեղ գործը, վորպեսզի ոգնենք կուսակցությանը և իշխանությանը, ամենակարճ ժամանակամիջոցում ուժերի և միջոցների միմյանմալ մատնումով, տնտեսական-տեխնիկական տեսակետից հասնենք և անցնենք առաջավոր կապիտալիստական յերկիրներին:

Այս մեծագույն և գլխավոր խնդրի կենսագործման շուրջը պետք է դառնա լենինիզմի պրոպագանդը և կուսակցական ուսուցման ցանցի գործունեությունը: Այս ուղղությունը պետք է ընթանա և այդ հիմնական խնդրին սուրբազնիվ մեր մասսայական ագիտացիան ու պրոպագանդը: Չհասկանալ այս՝ նշանակում է հետ մնալ մեր դարդացման թուխից:

Մարքս-լենինյան դաստիարակության առանցքը պետք է կազմի՝ ղինել յուրաքանչյուր կուսակցականի, կոմյերիտագանի և բանվորի ու կոլտնտեսական աշխատավորներին սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակի համար մղվող պայքարի ներկա ետապի առանձնահատկությունների խոր և հստակ բմրոնումով, գլխավորելով մասսաների կուլտուր-քաղաքական, աշխատանքային վերելքը յերկրի ինդուստրացման և հետագա զարգացման գործում:

«Պետք է դադարաբական մեծ բարձրության հասցաներ մեր ամբողջ քաղաքական և մասսայական աշխատանքն այնպես, վոր յուրաքանչյուր տվյալ պահին հնարավոր լինի պարզ և հասկանալի ձևով, առանց սուր հարցերից խուսափելու, պատասխանել բանվորին հույսով հարցերին, գործելով բայլչեիկյան մեթոդով, համոզելով և դաստիարակելով յուրաքանչյուր առանձին բանվորին»: (Կազանովիչ):

Այս բոլորին զուգընթաց մենք պետք է զամբյուղըր նետենք պրոպագանդի և ագիտացիայի «տրաֆարետ փոփ» սկսած շարուն ճառերից):

5. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐԱԾ ՊԱՅՔԱՐԸ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ—ԿՈՄԻՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՎԻԹԵԱՐԻ ԴԱՐԲՆՈՑՆ Ե

Վերջին տարիներում մեր յերկրի ներսում առաջ յեկան սոցիալ-տնտեսական արմատական տեղաշարժեր: Հսկայական չափով աճել է բանվոր դասակարգը ի հաշիվ նոր յերիտասարդ կադրերի, վորոնց նշանակալի մասը յեկել է դուղից, վորոնց մեջ կան կուլակային տարրեր, նրանց մեջ կան բանվորներ քաղաքային մանր բուրժուազիայից: «Սրանց պետք է դաստիարակել և կոփել պրոլետարական սոցիալիզմի վոգով: Յեկ վերջապես կան այնպիսի առանձին տարրեր, վորոնց անհրաժեշտ է մերկացնել», ասում է ընկ. Կազանովիչը:

Ահաղին չափերով աճել է նաև մեր բայլչեիկյան կուսակցությունը, կոմսոմոլը: Մեկ տարվա ընթացքում Հայկոմ. (ր) կուսակցությունը 19,079 հոգուց հասել է 22,198 հոգու առ մեկն ապրիլի 1932 թ.: Այս յերեք հազարից ավելի նոր ընդունվածները ճշող մեծամասնությունը յերիտասարդներ են, վորոնք չեն անցել կապիտալիստական գործարանի և քաղաքացիական կոնիների բովից: Մեր կազմակերպության 30 տոկոսը կազմում են թեկնածուները: Սրանց անհրաժեշտ է յերկարատև և սիստեմատիկ թեորիական քաղաքական կրթություն տալ: Վերջապես մեր առաջ խնդիր է դրվում դաստիարակել Բիլինամովր կոլտնտեսականների պրոլետարական սոցիալիզմի վոգով, մեր պրոպագանդի և քաղաքական աղղեցությունի բակ առնել բոլոր աշխատավորներին: Այստեղ հիշենք ընկ. Ստալինի խոսքերը՝

«Կարիք կա դեռևս շատ աշխատանք կատարելու, վորպեսզի վերափոխվեն կոլտնտեսական գյուղացուն, շտկենք նրա ինդիվիդուալիստական հոգեբանությունը և նրանից պատրաստենք սոցիալիստական հասարակություն իսկական աշխատավոր»*):

*) Ի. Ստալին, «Լեն. հարցերը», էջ 11:

կոլտեստեակների վերադաստիարակութեան խնդրին պետք է հատուկ ուշադրութեամբ նվիրեն գյուղական կուսակազմակերպութեանը:

Յերիտասարդ կուսակցականներին, մասնավորապես գյուղական կուսակցականներին մարքս-լենինյան դաստիարակութեան գործը պետք է զբաղվել մեր ուշադրութեան ու ջանքերի առավելագույնը: Հենց այս կուսակցական յերիտասարդներին, —ասում է ընկ. Պոստիլնիկը,—մեզ անհրաժեշտ է դաստիարակել բանվոր դասակարգի և աշխատավոր մասսայի ղեկավարներ:

Սխալ կլինե՞ր կարծել, թե այդ դաստիարակությունը միայն տրվում է կուսուսուցման ցանցում: Այդ դաստիարակությունը ընթանում է կուսակցության կազմակերպական-քաղաքական աշխատանքների ուղղութեամբ, մասսայական ագիտացիայի ուղղութեամբ, աշխատանքի սոցիալացումը, և հարվածայնության, բայլչեիկյան քննադատության ծավալման ուղղութեամբ: Յեւ վերջապես մեր սոցիալիստ. շինարարության պրակտիկան լավագույն դպրոցն է կոմունիստական դաստիարակության համար:

Այն հանգամանքը, վոր կուսակցությունը մինչև վերջը պայքար է մղում կոլտոլչինարարության բնագավառում և առևտրի գծով կատարված սխալները շտկելու համար, դա մեծադույն քաղաքական դաստիարակչական լծակներից մեկն է, վորը նպաստում է կուսակցության ավելի արագ առաջխաղացմանը: Վերին աստիճանի հետաքրքիր է Լենինի կարծիքն այդ առթիվ: Նրա մոտ մենք կարդում ենք.

«Քաղաքական կուսակցության վերաբերմունքը դեպի իր սխալները՝ կուսակցության լրջության և իրոք՝ իր դասակարգի և աշխատավորական մասսաների առաջ իր պարտականությունների կատարման ամենազրկա-վոր և ամենաճիշտ կրիտերիաներից մեկն է: Բացե՛լ իրաց ընդունել սխալը, պարզել նրա պատճառները՝ վերլուծել այն առաջացնող միջավայրը, ուշադրու-թյամբ քննել սխալն ուղղելու միջոցները—ահա դա յե

դասակարգի և ապա մասսայի դաստիարակությունը և ուսուցումը»*):

Ահա թե ինչու ընկ. Պոստիլնիկը հիշատակում է, վոր մարքս-լենինյան դաստիարակությունն ավելի լայն հասկացու-ղություն է, քան կուսակցական ուսուցումը: Մեր նպատակը պետք է լինի՝ լիովին և հարատև, առանց կամպանիոն չա-լոնի, ոգտագործել բոլոր հնարավոր միջոցները՝ յուրաքան-չյուր լանվորի, կոլտեստեակների, աշխատավորի կուսակ-ցության դաստիարակության, մարքս-լենինյան ուսուցման հնոցից անցկացնելու համար: Առանց այս բանի մեր հետագա առաջխաղացման մասին խոսելն անհիմն է և անիմաստ:

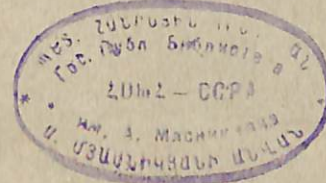
Յեւ այժմ կջանամ համառոտակի և կոնկրետ կերպով ասել, թե մեզ մոտ ինչ է արված այդ ուղղութեամբ 1931-32 ուստարում:

6. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՇՏԱԲԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

Իր պատմական վորուման՝ մեջ ՀամԿ (բ) Կ Կենտկոմը (1931 թ. հոկտ. 31) տվեց նաև Անդրկովկասյան կուսակա-զմակերպությունների իդեոլոգիական ֆրոնտի և մարքս-լենի-նյան դաստիարակության բայլչեիկյան զնահատականը: Մեզ մոտ գոյություն ունեցող իրերի վիճակը քաղաքական-քաղաքական աշխատանքների բնագավառում լիակատար և պարզորոշ կերպով զնահատված է ՀամԿ (բ) Կ Կենտկոմի վերոհիշյալ վորուման մեջ: Անդրադառնալով կուսակազմա-կերպությունների քաղաքական-կազմակերպական ամրաց-ման խնդրին՝ ՀամԿ (բ) Կ Կենտկոմն արձանագրում է.

«Արձանագրելով գաղափարական-քաղաքական աշ-խատանքի ընդհանուր քուլուրյունը Անդրկովկասի կազմակերպություններում (դաստիարակչական ցանցն ընդգրկել է կոմունիստների կադմի ընդամենը մեկ-յերրորդ մասը, կան իդեոլոգիական անկայունության զեպքեր, անգամ հակակուսակցական ուսուցիչի վրա սա-

*) Ленин. Собр., соч. т. XXV, стр. 201.

հելու դեպքեր առանձին ստորին բջիջներում) : Առաջարկել Անդրյերկոմին և ազգային կոմկուսակցությունների կենտկոմներին՝ իրենց ուշադրության կենտրոնացնելով ամբողջ կազմակերպության գաղափարական-քաղաքական մակարդակի բարձրացումը բայիլիկյան ֆինանսատուքյան ծավալման հիման վրա, կուսակցության անդամների մարքս-լենինյան դաստիարակության աշխատանքը և անհաշտ պայքար մղել իդեոլոգիական փրանտում կուսակցության գծից յեղած ամեն տեսակ շեղումների դեմ :

Պարզորոշ և հստակ կերպով ասված է իդեոլոգիական ֆրոնտի, մարքս-լենինյան դաստիարակության դրոշմյան թուլության մասին մեզ մոտ : Համկոմկուսի կենտկոմի տույն վորոշումը իդեոլոգիական ֆրոնտի, հատկապես կուլտ-պրոպ աշխատողների վրա դնում է չափազանց կարեւոր քաղաքական պարտավորություն : Ըստ ելույթյան, այն պահանջում է մեղմից՝ վերից վար վերակառուցել մեր աշխատանքները ինդուստրացման, մասնակցության կուլտուր-քաղաքական ակտիվության ամրամ տեսանկյունի համեմատ : Իդեոլոգիական անկալունություն, հակակուսակցական ուղիների վրա սահելու դեպքեր տեղ են գտել նաև Հայաստանում : Բավական է այստեղ մատնանշել Դարաբաբյանի անցյալ ամառվա դեպքը, վորպեսզի մեզ համար ավելորդ անդամ պարզ ու հասկանալի դառնա Համկ (բ) Կ կենտկոմի հոկտ. 31-ի պատմական վորոշման վճռական խմբագրումը :

Համկ (բ) Կ կենտկոմի այդ վորոշումը, ինչպես ճիշտ նշեց Անդրյերկոմը այդ առթիվ ընդունած իր վորոշման մեջ, հանդիսանալու չե սոցիալիզմի վերջնական կառուցման համար մղվող մեր պայքարի մարտական և բաղժանկողմանի ծրագիրը :

Կասկածից վեր է, վոր այդ վորոշումից հետո Հայաստանի կուսակցական կազմակերպություններն անհամեմատ անել ու ամրացել են գաղափարական-քաղաքական տեսակետից : Սակայն դեռ այսօր էլ, — ինչպես չէտեց կենտկոմի և

ԿԿՀ-ի վերջին միացյալ պլենումը, — դյուրական կուսակցական կերպուցությունների կատարած աշխատանքներն այդ ուղղությամբ չեն կարող մեզ բավարարել : Դեռ մինչև որս էլ մենք ականատես ենք առանձին կուսակցականների և առանձին բջիջների (Ծաղկունք) սահելուն հակակուսակցական կուլտուրային ուղիների վրա : Դեռ մի շարք շրջաններում շարունակում են տեղ գտնել «ձախ» կարգի սխալները կոլտնտխնարարության, մթերութային և այլն գծերով :

Իսկ ի՞նչ ենք կատարել և ի՞նչ պիտի անենք մենք կուսակցական կազմակերպությունների դադարարական-քաղաքական մակարդակի բարձրացման ուղղությամբ : Վո՞րպիսին են այն իրական արդյունքները, վոր մենք ունենք այսօր 1931-32 թ. աշնան-ձմեռային կուսուսուցման ընդամասում :

7. 1931-32 թ. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ՆԱԽԱՊԱՏ-ԲԱՍՏՈՒՄՆ ՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Անցյալ տարի ամբողջ Հայաստանում մենք դրեթե ժամանակին նախաձեռնեցինք կուսուսուցման միավորներին կազմակերպման նախապատրաստական կազմակերպական աշխատանքները : Հոկտեմբերի 15-ից մինչև նոյեմբերի 1-ը ամենուրեք հիմնականում սկսվեցին գործնական ուսումնական աշխատանքները : Սակայն բամբակացան և վոչ մի շրջան վոչ միայն ժամանակին չսկսեց կուսուսուցման գործնական պարագմունքները, այլ նրանք ցանցի կազմակերպման ընդհուպ ձեռնարկեցին դեկտեմբերի սկզբներին : Ամենագլխավոր բայը, վորը տեղ գտավ 1931-32 թ. աշնան մեր աշխատանքներում, այդ այն է, վոր սովորողների կոմպլեկտավորումը կատարվեց հիմնականում անբավարար դիֆերենցիալ մոտեցումով : Բայց նախորդ տարիների հետ համեմատած, մենք 1931 թ. աշնանը ավելի նախապատրաստված և ավելի կազմակերպված դիմավորեցինք, յեթե անտես առնենք դասադրքերի ու ծրագրերի ուշացումը :

Յեռ կարծում եմ, վոր այս տարի մենք իրավունք ունենք խոսելու կուսուսուցման ասպարեզում ունեցած մեր

նվաճումների մասին: Սակայն այդ նվաճումներն ու հաջողությունները հետո յեւ քաղաքաւ լինելուց. մասնավոր վոր նրանք չեն ամրապնդված ամառվա կուսուսուցման ներկա դրութեամբ: Յերբ խոսում ենք մասնակի նվաճումների մասին կուսուսուցման ասպարեղում, ապա մենք նկատի ունենք այն քանակային աճը, վորին ահանատես ենք այս տարի: Կուսուսուցման ցանցի այն պլանը, վորպիսին մենք տվել եյինք տեղերին, վորը հաստատվեց Համկ (բ) Կ Կենտկոմի կողմից, կատարված է: Կուսուսուցման ցանցը վերջին տարիներում հետեյալ դիրամիկան ունի:

1929—30 թ. ամբողջ Հայաստանում կուսակցական ուսուցման ցանցը ներկայացնում եր 336 միավոր 10,160 ունկիրներով, սրանցից կուսանդամներ և թեկնածուներ 3861 հոգի (31,8 տոկոս):

1930—31 թ. դործում եյին 424 միավորներ 12,313 ունկիրներով, վորոնցից կուսակցութեան անդամներ ու թեկնածուներ 5903 հոգի կամ 36,5 տոկոս: Իսկ այս տարի միայն քսանեւորս շրջաններում կուսակցական ուսուցման ցանցը հետեյալ պատկերն ունի:

1931—32 թ. թ. դործել են ընդամենը 912 միավոր 25,925 ունկիրներով: Սրանցից կուսանդամներ 8500, թեկնածուներ 4,509, ընդամենը 13,009: Այսպիսով 1930—31 թվի հետ համեմատած, այս տարի միավորներն աճել են 100 տոկոսով, գրեթե այդքանից ավելի աճել են ունկիրների թիւը. մոտ 110 տոկոսով աճել են կուսակցական ունկիրներէրի քանակը: Այսպիսով, այս տարի մենք կուսուսուցման մասսայական ցանցում ընդգրկել ենք բոլոր կուսանդամները՝ 52 տոկոսից ավելին, իսկ թեկնածուների շուրջ 66 տոկոսը: Բավականին աճել են աշխատավոր կանանց թիւը, վորը համար ե 2782 հոգու: Սոցիալական դրութեամբ այս տարի մեր ցանցն ունի այսպիսի պատկեր. սովորողներից բանվորներ 8.768 հոգի, 1930—31 թ. 3972-ի դիմաց: Գյուղացիներ՝ 12,938, ծառայողներ՝ 3294: Այսպիսով, կուսակցութեան մեջ յեղած բավոր ընկերների 60 տոկոսից ավելին, իսկ գյու-

ղացի կուսակցականների գրեթե 80 տոկոսը սովորում են կուսուսուցմանական ցանցում:

Դուր գիտեք, վոր Համկ (բ) Կ Կենտկոմն իր վորդմամբ մեզ պարտավորեցրել եր կուսթեկնածուներին գլխովին ընդգրկել կուսուսուցման ցանցում: Այժմ տեսնենք, թե ըստ շրջանների ինչպե՞ս են կատարված կուսակցութեան այդ կարևոր դիրեկտիւլը: Յերևանի 1007 կուսթեկնածուներից ցանցում ընդգրկված են 435 հոգի: Այս յերեւոյթը նորմալ ե, քանի վոր թեկնածուների մեծ մասը ուսանողական բջիջներում են, վորոնք սովորում են զանազան կրթական միավորներում:

Լենինականի 1246 թեկնածուից 1004 հոգի յեն սովորում կուսցանցում: Այստեղ ևս համարյա նույն դրութեւնն ե, ինչ Յերևանում:

Ղափանում	328	թեկնածուից սովորում են	145
Ղարաքիլիսա	400	»	231
Արթիկ	369	»	150
Վաղպատ	218	»	200
Իջևան	131	»	80
Ղուրդուղուլի	177	»	142
Գորիս	83	»	80
Աբարան	124	»	111
Սիսիան	119	»	68
Դիլիջան	109	»	170
Մարտունի	127	»	80
Բալազետ	127	»	81
Շամշադին	104	»	84
Աշտարակ	104	»	181
Վեդի	188	»	172
Աղբաբա	167	»	81
Բասարգեչար	114	»	85
Թալին	97	»	80
Ստեփանավ.	180	»	133
Քեշիշքերդ	102	»	83

ինչպես յերևում է այս տախտակից, մի շարք չրջաններ լուրջ մտահոգված չեն թեկնածուների կուսուսուցման մասին: Այդ տեսակետից բացառիկ տեղ է գրավում Արթիկը, ուր 369 թեկնածուներից միայն 150 հոգի չեն սովորում: Մեր բերած փաստերն ապացուցում են, վոր բացի միջանի չըրջաններից (Գորիս, Թալին, Դիլիջան, Վաղարատ և այլն) մնացածները կուսթեկնածուներին լիովին չեն ընդգրկել կուսկրթության սխտեմում, ապա ուրեմն չեն իրագործել Համ. կ (բ) կ կենտկոմի հոկտ. 31-ի վորոշումն այդ առթիվ:

Ժամանակի պատճառով յես հնարավորութուն չունեմ կանգ առնելու խնդրի վերահիշյալ կողմի վրա: Միայն այստեղ պետք է նշել մի կարևոր հանգամանք, վոր 1931-32 թ. գործող վերև մասնանշված բոլոր միավորները միջին հաշվով ունեցել են 15-ից 20 պարապմունք. նրանց վորոշ մասը մինչև վերջը չեն շարունակել իրենց աշխատանքները: Այստեղ պետք է նկատի առնել նաև այն իրողությունը, վոր վորոշ դպրոցներ կան, վորոնք թղթի վրա յեն, բայց չգիտեմ ինչու, տեղական մեր աշխատողները թվական տվյալներ լրացնում են և ուղարկում: Ըստ յերևութին այս ասպարեզում ևս կան աչքակապության դեպքեր: Այլ կերպ չի կարելի բացատրել, յերբ Վեդիի կուլտ-պրոպ ընկ. Բաղդասարյանը մեզ գրում է, թե «կուսուսուցման ցանցը տապալման առաջ է կանգնած», իսկ ինքը ներկայացնում է մեզ, ինչպես տեսնում էք, վոր այնքան ել վատ բան ասող թվեր: Անհրաժեշտ է վերջ տալ այս խայտառկությանը և կուսակցության կենտկոմին ասել, վոր բավական դպրոցներ մինչև վերջը չեն գործել, վոր սովորողների մասնակի մաղում է յեղել, վոր մի շարք չրջաններում դարնանացանը «չողիացրեց» զգալի թվով կուսուսուցման միավորներ: Այժմ թույլ տվեք կանգ առնել առանձին չրջանների վրա:

Ինչպես պետք էր, Յերևանի կուսակցական կադմակերպությունը կուսուսուցման ասպարեզում գնում է առաջից: Եվ մենից առաջ կա իսկական հաշվառք և կատարողականի

ստուգում: Յերևանի կոմիտեն ահադին աշխատանք է ծավալել թեկնածուների մեջ: Համեմատական չափով ապահովվել է պրոպոգանդի հրահանգումը: Վորակն այստեղ վատ չէ: Կա կադմակերպական պարզություն ցանցում և կապ աշխատանքի յան չեմ: Այս ամենի հետ միասին կան և խոչըրթություններ, վորոնց մասին այստեղ կարտահայտվեն: Ընթացիկ տարում իննիսականը ևս ահադին աշխատանք է տարել կուսուսուցման ասպարեզում: Անցյալ տարիների համեմատությամբ այս տարի այնտեղ յեղել է շատ թե քիչ նորմալ գործող կուսկրթության մի ուստեմ: Դրությունը միանդամայն անրավարար է յեղել յերկաթուղում, ուր մենք ստիպված յեղանք ուղարկել մեկ պրոպոգանդի մեկ ամիս ժամանակով, վորին հաջողվեց վերականգնել ցանցի աշխատանքները:

Այս տարի միանդամայն վատ հիմքերի վրա յե գրված յեղել կուսուսուցումը բամբակացան չրջաններում: Քիչ թե շատ աշխատանք է տարվել Դուրդուղուղում: Վերջին ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, վոր Ղամարյուն հիմնովին տապալել է ամենայնից ցանցը, շնորհիվ չրջանի անուշադիր վերաբերմունքի և կուլտ-պրոպ բաժնարի անհարակույթյան: Խնդիրն այնտեղ հասավ, վոր կենտկոմն ստիպված յեղավ Վաղարատի մասին հանել այնպիսի կտրուկ վորոշում, վորը ձեզ հայտնի յե: Այժմ Վաղարատի կուսցանցն աշխատում է բավարար, իսկ չրջկոմն ել դարձնում է հարկ յեղած ուշադրությունը:

Վերցնենք Աշտարակի չրջանը: Այստեղ հիրավի տանելի վիճակում է կուսուսուցումը:

Սահմանված են կուսքաղցանցի միասնական որեր դեկադում յերկու անգամ: Շենքերով, լույսով, վառելիքով դպրոցներն ապահովված են յեղել, միայն գրականությամբ ցանցն այնքան ել ապահովված չի յեղել: Գյուղերիցներում ստեղծվել են 21 կուսգրադարաններ: Գյուղերիցներին ուղարկված է 540 որի-

նակ ընկ. Ստալինի վերջին նամակից: Կազմակերպված է շրջանային կուսգեղարան 2000 անուն գրքով: Վորոշ տեղերում (Ոչական, Կոչ) ունենդիրները հաճախել են անկանոն: Շ. Վ. Հ.-ն միջոցներ է ձեռք առել այն բջիջների և խմբակավարների դեմ, վորոնք լավ չեն դրել ուսուցման գործը: Ագիտ-բաժնին կից կազմակերպվել է մեթոդ-բյուրո: Կազմակերպված է և վորոշ աշխատանք է տարել կուսկաբնեւոր: Մարքս-լենինյան դաստիարակութան հարցերի շուրջը հրավիրվել են շրջանային յերեք ագիտ-պրոպ խորհրդակցութուններ: Յերեք անգամ շրջկոմի բյուրոն լսել է գեկուցում կուսուսուցման մասին և ձեռք է առել միջոցներ ցանցի աշխատանքներն ավելի բարելավելու համար: Կազմակերպված է վերջերս կանոնավոր աշխատում է կուսուսուցիչությանը: Կուսկազմակերպության 88 տոկոսը, իսկ թեկնածուները 98 տոկոսը ներգրավված է ցանցում: Շրջկոմը ակտիվի համար կազմակերպել է միջանի լուրջ տեսական գեկուցումներ կենտրոնի ուժերով: Յուրաքանչյուր խմբակ միջին հաշվով ունեցել է 23 պարապմունք: Ոչականում ընկ. Ստալինի 6 ցուցումները մշակելիս ընտրել են միջանի բրիգադներ, վորոնք խմբակների հանձնարարությամբ կիրառել են կոլխոզում 6 ցուցումները: Յեղեկ են խմբակներ, վորոնք թեորիան չեն կապել գործնականի հետ (Ղզլթամուր):»:

Չնայած մի շարք բացերին, այսուամենայնիվ Աշտարակում դրությունը միխթարական է և յերևում է, վոր ախտեղի մեր ընկերները լուրջ կերպով դադարում են կուսակցականների քաղաքական ուսուցման հարցերով:

Վերցնենք Ն. Բայազետը: Նախորդը պիտի ասեմ, վոր այստեղ շրջկոմի ագիտ-մաս բաժնին ունի լավ հաշվառք և գիտի իր գործն այդ ուղղությամբ:

«Կուսակցականներն, ինչպես և թեկնածուները, գլխովին ընդգրկված են կուսլուսավորության ցան-

ցում: Բացակայությունները կազմում են 12 տոկոսը: Կազմակերպել են պրոպագանդիստների 2-ամսյա դասընթացներ 20 հոգու համար: Դասընթացները վերջացրել են հաջողությամբ: Կուսուսուցման ցանցում կիրառվել են սոցմրցում ու հարվածայնություն: Պարապմունքները բոլոր դպրոցներում ընթացել են նորմալ, բացառությամբ Քյարիմքյանդի, Բաջբյանդի և Այրիվանքի խմբակների, վորտեղի պրոպագանդիստները մեկ ամսով տապալել են կուսուսուցումը, վորի համար Այրիվանքի բջիջի քարտուղարը հեռացվել է իր պոստից, իսկ մյուս յերկու դպրոցների պրոպագանդիստները հեռացված են կուսակցությունից: Շրջկենտրոնի կուս-խորհրդային դպրոցը կատարել է իր պլանը: Կոմպլեկտավորման ժամանակ կատարվել են սխալներ: Պրոպագանդիստների համար կազմակերպվել են սեմինարներ և 4 մեթոդ-խորհրդակցություն: Հրավիրվել են ունենդիրների շրջանային կոնֆերենցիաներ: Ագիտ-բաժնին կից կազմակերպվել են 4 պրոպ-հրահանգական խմբակներ: Շրջկոմն ունեցել է չորս պրոպագանդիստ հրահանգիչ, այժմ մեկն է մնացել: Յերեք կուսդպրոց, ստացել են 100 ու. արժողությամբ գրադարաններ նվեր՝ սոցմրցման կարգով: Միջանի կուս. և ԼԿՅՄ ուսումնական միավորներ թերթի միջոցով բարձրացվել են կարմիր տախտակի: Բասարգեչարի և Մարտունու հետ կապել են սոցմրցման պայմանադիր, վորը լիովին կատարել են, ուղարկել են աղյուսեղ բրիգադ մրցման արդյունքները ստուգելու և այդ մասին գրել են թերթում»:

Իսկապես, ընկերներ, այստեղ բավական աշխատանք է կատարված, չնայած յեղած բացերին ու թերություններին: Միանգամայն իրավացի յե շրջկոմի բյուրոն, յերբ կուսուսուցման աշխատանքները համարել է բավարար:

Նշանակալի աշխատանք է տարվել Գորիսի, Աբարանի, Կոտայքի և միջանի ուրիշ շրջաններում: Այս տարի միան-

գամայն հաջող է դրվել գործը Ալլահվերդում. կարելի չէ հաստատ պնդել, վոր Ալլահվերդին կուսուսուցման գործում — յեթե մի կողմ թողնենք Յերեանն ու Լենինականը, — բըւնում է առաջին տեղը:

«1931-32 ուս. տարում Ալլահվերդում կազմակերպված են 59 միավորներ, վորոնցից 8 կուսխորհրդաշին, 38 կուսնախնական, 11 թեկնածուական, 2 առարկայական դպրոցներ 1561 ունկնդիրներով: Կազմակերպվել են 7 միավոր 182 ունկնդիրներով հույների, թուրքերի, պարսիկների և ռուսների համար: Ցանցում ընդգրկվել են կուսանդամների 70,4 տոկոսը, թեկնածուների 92,1 տոկոսը: Բավարար է աշխատել կոմսոմոլի կրթության ցանցը»:

Յեթե Արթիկի, Վեդու, Ղափանի և Ղամարլի մեր ընկերները հետևեցին Ալլահվերդու որինակին, ապա մենք չենք ունենա այն անբավարար ցուցանիշները վերոհիշյալ տեղերում, վորպիսին ունենք այսօր:

Այժմ դիտենք մեր բացասական կողմերը: Վերցնենք Ղամարլուն, վորն ուներ բոլոր նյութական և մարդկային պայմանները կուսակցական ուսուցումը հաջող կազմակերպելու համար: Բայց...

«Շրջկոմի կուլտ-պրոպի. ձեռքի տակ բացարձակապես վոչ մի տվյալ չկա աշնան-ձմեռային աշխատանքների մասին: Կուլտ-պրոպը չգիտե, թե չըջանում կուսուսուցման քանի միավորներ են կազմակերպված, ինչքան պարապմունք են ունեցել և քանի կուսակցականներ են սովորում: Շրջկոմի դեկավարությունը ցանցի վրա իսպառ բացակայել է: Ամբողջ տարում խմբակավարների համար չի յեղել և վոչ մի սեմինար կամ խորհրդակցություն: Ընդամենը աշխատել են 10-15 միավոր և այն ել 1 և կես ամիս»:

Յեվ նման խայտառակ դրությունն ունենալով հանդերձ, Կուլտ-պրոպ բաժնավարը համաձայնվում է վարել նաև առ-

թաժնի աշխատանքները. կասկածում են այն գնահատականի ճշտության վրա, վորը տվել են Կենտկոմի և Անդրյերկոմի բրիգադները՝ ցանցի աշխատանքները Ղամարլում համարելով միանգամայն անբավարար: Նման ինքնագոհություն կա նաև մի շարք ուրիշ շրջաններում: Այսպես, որինակ, Ստեփանավանի շրջկոմն արձանագրում է, վոր յեղած ցանցի 52 տոկոսն է նորմալ գործել, իսկ հետո ավելացնում է. «Բաղուսուցման ընթացիկ տարվա աշնան — ձմեռային սեզոնում գործող ցանցի աշխատանքներն ընդհանուր առմամբ համարել բավարար»: Յեվ այս այն ժամանակ, յերբ վոչ մի քեկնածուական խմբակ չի կազմակերպվել, սխալ կոմպլեկտավորում է յեղել, բացակայել է կատարածի ստուգումը և այլն: Ստեփանավանի շրջկոմի նմանորինակ մոտեցումը խնդրին աղացուցում է, վոր դեռևս կուսակազմակերպությունները հարկ յեղած չափով չեն վերակառուցվել: Այդ ցույց է տալիս, վոր դեռ մի շարք միավորներ «գործում են ընդհանուր առմամբ»:

Այդպիսի շարունի, տրաֆարետային վոճի, «ընդհանուր առմամբ» գործելու բացառիկ որինակ է տալիս Դիլիջանի կուսակցական շրջկոմի ազիտ-բաժինը:

Ահա ձեզ փաստ: Յես կկարդամ ձեզ նրանց խմբակավարների խորհրդակցության բանաձևերը, իսկ մնացածը դուք յեղրակացրեք: Բավական է, ընկերներ: Այժմ այս կերպ չի կարելի աշխատել: Անհրաժեշտ է, վոր մեր ազիտ-մաս և կուլտ-պրոպ բաժնավարները սովորեն իրենց ֆունկցիաները ճշտորեն ոգտագործել և ամենից առաջ դրադլեն կուսակցական աշխատանքներով:

Իվերջո պետք է ասել, վոր այս տարի ուսման վորակի ասպարեղում մենք ունենք չոչափելի հաջողություններ, սակայն դրուքյունը հեռու չէ բավարար լինելուց:

8. ՀԱՄԱՌ ՅԵՎ ՏՈԿՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՎ ՎԵՐԱՑՆԵՆՔ
ԿՈՒՍ-ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՖՐՈՆՏԻ ԲԱՅԵՐԸ

Վորո՞նք են կուսակցական ուսուցման ցանցի հիմնական բացերն ու թերութիւնները, վորոնց վերացման համար մենք պետք է ձեռնարկենք համապատասխան միջոցներ:

Ամենից առաջ, չըջկոմները և կուսակցական բջիջները մարքս-լենինյան դաստիարակութեան խնդիրներով քիչ են զբաղվում և չեն ղեկավարում այդ ֆրոնտը անհրաժեշտ չափով: Առանց այս յերևույթի վերացման մենք ռեալ աղբյուրներ չենք ստանա: Այն կադմակերպութիւններում, վորտեղ կուսակցական կոմիտեները (Յերեան, Լենինական, Ալլահվերդի, Գորիս, Բայազետ, Աշտարակ, Իջևան և այլն) հատուկ ուշադրութիւն են նվիրում մարքս-լենինյան դաստիարակութեան հարցերին, մենք ունենք զգալի բեկում դեպի լավը:

Յերկրորդ թերութիւնը, վորը հակայական չափով կասեցնում է կուսակցական ուսուցման գործի ծավալումն ու զարգացումը, դա կուլտ-պրոպ և ագիտ-մաս բաժնիւների աննշան վերակառուցումն է և ոպերատիվ ղեկավարութեան միանգամայն անբավարար դրութիւնը: Սոսքս վերաբերում է վոչ միայն չըջանային կուլտ-պրոպներին, այլ նաև մեզ՝ Կենտկոմի կուլտ-պրոպ բաժնին: Ծիշտ է, այս տարի մեր պրոպամբակը կոնկրետ ղեկավարութեան և անմիջական սոցալակութեան գծով զգալի աշխատանք է կատարել տեղերում: Հայտնի յէ, վոր մի շարք չըջաններում ինչպես ձմեռային, այնպես և ամառային ցանցի կադմակերպման ու գործարկելու գծով Կենտկոմի պրոպամբակները շատ բան են կատարել: Արդեն յերրորդ ամիսն է, ինչ չըջաններում մեր կողմից գործուղված ընկերները (21 հոգի) աշխատում են ամառային կուսուսուցման գծով:

Ահա ձեզ մի կոնկրետ որինակ, թե ինչպես ենք կադմակերպել կոնկրետ ղեկավարութիւնը և ոգնութիւնը չըջանին:

Ախտայի չըջան ուղարկված մեր պրոպամբակը հայտնում է մեզ.

«Յերենովկայի յենթաշըջանի դյուղերում կուսակցական քաղուսուցման աշխատանքները հաջող կերպով են ընթանում: Բացի կոմունիստներից և կոմյերիտականներից, մասնակցում են նաև անկուս կոլխոզնիկ ակտիվը և վոչ-կոլխոզնիկ յերիասարդութիւնը. ստարամունքները տարվում են հնդորյակում չորս անգամ. պարապմունքները ժամերն այնպես են դասավորված, վոր չեն խանդարում դյուղական մյուս կադմակերպութիւնների ժողովներին և աշխատանքներին:

Բացի նախնական կուսպրոպում ընդգրկված կոմունիստներից անգրագետներին ամբացված են վորոշ ընկերներ նրանց անգրագիտութիւնը վերացնելու նպատակով: Նույնը է կոմյերիտականի նկատմամբ, իսկ կոլխոզնիկ և վոչ-կոլխոզնիկները ընդգրկված են դյուղում բացված յերկու լիկկայանների մեջ: Յերեք դյուղերում ունեցել ենք 32 պարապմունք, ժամերի թիվը հասցնելով 76-ի. դպրոներում լայն կերպով ծավալել ենք սոցիալիստական ձեւերն ու մեթոդները, սոցմըր-ցումն ու հարվածայնութիւնը ունենդիրներին և առանձին դյուղերի ու դպրոցների միջև: Ունկնդիրներին յուրացումը բավարար է. ակտիվկերպով յելույթներ են ունենում անցած թեմաների չուրջը. նյութը մարսվում է մտքերի լայն փոխանակութիւններից և սարգարանումներից հետո: Անցած նյութերի չուրջը դպրոցի մասնակցողներին տրվում է ռեֆերատ, փոքրիկ զեկուցումներ, բոլոր մասնակցողների ակտիվութիւնը հնանդես բերելու համար: Դպրոցում անցած նյութերը շաղկապում են կուսակցութեան ընթացիկ քաղաքականութեան, կուսակցութեան բարձրագոյն որդանների վորոշումների կենսագործման հետ (ընկ. Ստալինի նամակները, կուս. 17-րդ կոնֆերենցիայի վորոշումները և այլն): Վերջին որերս շնորհիվ տեղական կուս-

և կոմյերիտական կազմակերպությունների կողմից ձեռնարկած խիստ կազմակերպական մի շարք միջոցների մատուցումների տոկոսը առայժմ հասցրած է 0-ի:

Ծաղկունք գյուղում կուսանդամներ մասնակցում են 6 հոգի, թեկնածուներ 2 (100 տոկոսով), կոմյերիտականներ 25 հոգի, կազմակերպության 75 տոկոսը, անկուս յերիտասարդներ և միջահասակներ 17 հոգի: այս գյուղում ընդամենը 50 հոգի, սրանցից բանվորներ 3, բաորակներ 11, վոչ-կոլխոզնիկներ 14, կոլխոզնիկներ 22 հոգի: Շահրիզ գյուղում՝ կուսանդամ 5 հոգի, թեկնածուներ 3 հոգի, կոմյերիտականներ 12 հոգի, անկուս 8, սրանցից բանվոր 1, բաորակ 4 հոգի վոչ-կոլխոզնիկներ (միջակ, չբավոր) 4, կոլխոզնիկներ 17 հոգի, ընդամենը 26: Դիմաշեն գյուղում՝ մասնակցում են 40 հոգի, կուսանդամ 20, թեկնածուներ 5, կոմյերիտական 8, հարվածային կոլխոզնիկներ 7 հոգի, յերեք գյուղերում՝ քաղաքացիական ընդգրկված են 106 հոգի, կոմունիստներ 41 հոգի, կոմյերիտականներ 43»:

Այնուհետև ընկերները գրում են, վոր հաճախ պարապմունքներ ունենում են դաշտում և այլն: Միանգամայն լավ են աշխատում մեր պրոպամբակները Դարալազյաղում: Հունիսի 10-ից մենք գործուղեցինք՝ Բեշիչքենդ, Փաշալու, Վաղպատ, Թալին, Մարտունի, Աբարան, Սիսիան չըջանները պրոպամբակներ 3-ական մարդուց: Այդ ընկերները յերեում և վոր իրենց կարգարացեն: Մենք պետք է աշխատենք այսուհետև ևս պրոպամբակների, գիտական դասախոսությունների, լեկտորական խմբակների միջոցով ոգնել գյուղական և չըջանային կուսկազմակերպություններին:

Մյուս կարևոր բացը մեր գործունեյության բնագավառում՝ այդ կատարածի ստուգումն է և հաշվառքը: Բազմաթիվ չըջաններում չըջկումները չեն ստուգում այն, ինչ կատարված է այդ գծով: Դեռ սովորին. մի շարք վայրերում դպրոցները ա-

վարտել են իրենց պարապմունքները առանց ստուգման և ավարտական վկայականի: Շատ թե քիչ տանելի և իսկական հաշվառք կուսուսուցման առարկեղում ունեն միայն Յերեվանը, Բալաղետը և միքանի ուրիշ կազմակերպություններ: Մնացածներն այդ գործի վրա նայում են մատների արանքով:

«Դիլսավորն այն է, վոր ծանրության կենտրոնը դեկրետներ և հրամաններ գրելուց (մենք այստեղ իդիոտություն աստիճանի հիմարություն ենք անում), փոխադրենք մարդկանց ընտրության և կատարման ստուգման մեջ: Այս է եյականը»*):

Փոխանակ ստանդարտ և բովանդակազուրկ բանաձևեր գրելու, —լավ և կոնկրետ բանաձևեր մենք պետք է գրենք անշուշտ—մեզ անհրաժեշտ է կատարածը ստուգել, կազմակերպել գործի և կենդանի մարդկանց հաշվառք և լավ ընտրություն: Իսկ այս կարևորն ու եյականը մենք շատ վատ ենք կատարում:

Դուք գիտեք, վոր ընկ. Ստալինն իր նշանավոր 6 ցուցումներում պահանջում էր, վորպեսզի արտադրություն մեջ յեղած դիմադրկությունը անհապաղ վերացվեր: Այդ ուղղությամբ տնտեսական բնագավառում ունենք խոշոր հաջողություններ: Բայց յեկեք քնենք մեր կուսուսուցման ցանցը այս անկյունակետից: Արդյոք կատարված է դեկավարի ցուցումը: Վոչ, դժբախտաբար: Մինչդեռ ուսուցման սիստեմում դիմադրկությունը վաղուց սեղմում է մեր կրճնկը: Միավորներ կան, վորտեղ վոչ սովորողներն են իրենց ուսման համար պատասխանատու և վոչ ել դասատուները: Բազմաթիվ դեպքեր են լինում, յերբ դպրոցավաբը բացակայում է միանգամայն անհարգելի պատճառներով, իսկ չըջկումն ու բըջը «մոռանում են» միջոցներ ձեռնարկել: Դասատուները չեն ճանաչում իրենց սովորողներին՝ հարկ յեղածին պես, Ոպորտունիստական ինքնահոսը այս բնագավառում ևս դան-

*) Լենին, «Պետապարատի լավացման մասին», էջ 62—63:

դադեցնում է մեր վերելքը: Անհրաժեշտ է այն հաղթահարել, սահմանել հսկողութիւն և մաքսիմալ պատասխանատվութիւն կուսուսումնական սիստեմում՝ սկսած չրջկոմի բաժիններից, վերջացրած ամեն մի անհատ ունկնդրով և սովորողով:

Բարձրացնել պատասխանատվութիւնը կուսակցական ուսման ասպարեզում—այդ բայը և ինքնիշխան կուսակցութեան գործնական և անհետաձգելի խնդիրն է: Այդ անհրաժեշտ նախապայմաններից մեկն է մարքս-լենինյան գաստիարակութեան գործի իսկական լավացման համար:

Ձի կարելի այստեղ անուշադրութեան մատնել մի կարեւոր թերութիւն. այդ մեր ծրագրերի հրատարակման գործի անկանոնութիւնն է և այդ ծրագրերի մասնակի չաբոնիզմը: Կուսուսուցման ցանցի ծրագրերը չեն կազմված սովորողներին դիֆերենցիալ մոտեցում ունենալու պահանջից: Այդ բացը պետք է աշխատենք վերացնել այս տարի: Ի դեպ, տեղին է ձեր ուշադրութեանը հրավիրել տահ թե ինչպիսի խնդրի վրա: Շրջանային վորոշ աշխատողներ, վորոնք այնքան ել լավ չեն հասկանում բուն կուսակցական աշխատանքից, իրենց անճարութիւնը և անձեռնբեցութիւնը կուսուսուցման գործում սիստեմատիկ կերպով սքողում են այնպիսի անհիմն և դատարկ պատճառաբանութեամբ, թե կենտրոնը ծրագրեր չի ուղարկել, դրա համար ել մեզ մոտ վատ է գործը:

Մասսայական ցանցի ծրագրերը լույս տեսան դեկտեմբերի սկզբներին ու անմիջապես տեղերն ուղարկվեցին: Մինչ այդ մենք տեղերն ուղարկեցինք նախնական ծրագիր, մատնանշելով հայերեն լեզվով յեղած գրականութիւնը: Այդ որվանից անցել է ութ ամիս, մինչդեռ չարունակվում են դանդաղորդներն այդ գծով:

Ի՞նչ կարծիքով այդ «փաստաբեկումները» պետք է մի կողմ դնենք, քանի վոր բոլոր չրջկոմները յեթե վոչ հայերեն, ապա ռուսերեն լեզվով ծրագրերն ստացել են համարյա ժամանա-

ձին: Կարելի չի տեղում կազմակերպել թարգմանութիւն և անգամ տպագրումն առանց սպասելու կենտրոնին: Անհրաժեշտ է, վորպեսզի կուլտ-պրոպ աշխատողներն այս գործում հանգես բերեն մաքսիմալ նախաձեռնութիւն և ինքնուրույնութիւն, պահպանելով յիշարկե ծրագրի անհրաժեշտ միասնութիւնը, հարմարեցնելով այն տեղի պայմաններին: Այս տարի մենք պետք է ծրագրային ուղղութեամբ առաջին հերթին ապահովենք կուսութեան խմբակները, մասսայական ցանցի մյուս ողակները և ապա առարկայական միավորները:

Այս կապակցութեամբ պետք է նշենք մի աննորմալ իրողութիւն, իրողութիւն, վորի վերացման համար մենք պետք է լրջորեն մտածենք: Խոսք այն մասին է, վոր կուսակցական թեկնածուների նշանավոր մասը, և անգամ կուսանդամներից և չրջանային ակտիվից վոմանք, իրադեկ չեն մեր կուսակցութեան կանոնադրութեան ու ծրագրին: Շատերը նրանցից, չնայած վոր միջանի տարի յե, ինչ կուսաբեքերում են, բայց և այնպես պարզ պատկերացում չունեն կուսակցութեան կազմակերպական սկզբունքների, նրա գործունեութեան ձևերի ու մեթոդների և անգամ նպատակի մասին: Անհրաժեշտ է ամառվա ընթացքում այնպես դնել աշխատանքը, վորպեսզի մինչև աշուն կուսակցութեան կանոնադրութեան ու ծրագրերը, հետագայում նաև կոմիտեների ծրագրեր՝ կապակցված «կոմունիստական կուսակցութեան մանիֆեստի» հետ, ուսումնասիրութեան և մշակման յենթարկվեն կուսուսուցման բոլոր ողակներում:

Այս կարևոր քայլը կատարելու համար մենք վոչ մի դժվարութիւն չունենք. միայն հարկավոր է ցանկութիւն և բայը և ինչպան յեռանդ, և մենք ռեալ արդշունքի կհասնենք մոտակա ժամանակներում:

Անցյալներին համեմատութեամբ այս տարի մենք կարողացանք հիմնականում պահպանել ցանցում այն կոնտինդենտը, վորի մասին մենք արտահայտվեցինք վերեում: Հակա-

ուսկ ուրիշ տարիներին, այս անգամ մեզ մոտ հոսունությունը նշանակալի չափով իջավ: Սովորողները հոսունության գործում կան մի շարք սխառտներ, սակայն դիտարկեն այն և, վոր մենք դպրոցի պարապմունքները չենք հարմարեցնում արդյունաբերության (հերթերին, բրդագործներին և այլն) և ձեռնարկության յուրահատուկ պայմաններին. այս մի կողմից. և մյուս կողմից, պարապմունքները տարվում են անհետաքրքիր, սովորողները ձանձրանում են և հրաժարվում ժամանակ կորցնելուց այնպիսի մի խմբավարի մոտ, վորն ինքր տակավին կարիք և զգում սովորելու իր սովորեցրածը: Կազմակերպված դաստիարակչական, և՛ վաղ սպառնացող վարչարարական պայքար հոսունության դեմ: Վերջերս մի շարք վարչերում հաճախ հեռացնում և կամ «կնդմակերպական» միջոցներ են ձեռք առնում՝ դպրոցների պարապմունքից բացակայողներին դեմ: Մենք չպետք է այդ մեթոդը խրախուսենք, մանավանդ վոր ընկերները չեն սպառում դաստիարակչական բոլոր միջոցները:

Դաստիարակել, համոզել, կոնկրետ և պարզ ազդեցիկ մղել, համբերությամբ բացատրել: Այսպիսի հրահանգ տվեց մեզ մեր կենսական և կՎՀ-ի միացյալ պլենումը: Մանրության կենտրոնը պետք է դրվի աշխատանքի նոր մեթոդների վրա: Չի կարելի հեռացնել կուսակցությունից պիտանի և անդամության արժանի թեկնածուի, վորը չի համարել միջանի պարապմունքի: Նրան պետք է ընձեռել սլաքամաններ սովորելու, կարդալու համար: Հետաքրքրվել անձամբ, գրտնել բացակայության պատճառները և աշխատել վերացնել այդպիսիք: Այսպես պետք է մոտենալ խնդրին:

9. ՎՈՐԱԿԸ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ, ԱՆՈՂՈՔ ՊԱՅՔԱՐ ԼԵՆԻՆԻՉՄԻ ԽԵՂԱԹՅՈՒՐՈՒՄՆԵՐԻ ԴԵՄ

Կուսակցական և անկուս ընկերների այն քանակը (25 հազար), վորը մենք այս տարի ներգրավել ենք մարքս-լենինյան դաստիարակության մեջ, աննշան թիվ չէ: Այդ ընդ-

գրկումն այսօր ավելի մեծ արդյունք կտար, յեթե մենք մեր ուշագրությունն առանցքը դարձնեինք ուսուցման վարակը:

Ինչո՞ւ է հիշատակեցի, այստեղ մենք խոչոր չափով կաշուում ենք: Մենք պետք է մեր կուսակցությանն ասենք, վոր մարքս-լենինյան ուսուցման վարակը հեռու յե մեր եպիսոպի պահանջներին բավարարելուց, և մենք կգործադրենք բոլոր ջանքերն այդ թերությունը վերացնելու մեկ-ընդմիշտ: Այս տարի ինչ գնով էլ լինի, մենք պետք է բեկում ստեղծենք վորակի գծով: Տեղերում յերբեմն տարվում են թվերի հմայքով և բաց են անում աշանը այն քանակությամբ դպրոցների, վորոնց ղեկավարման համար իրենք դեռ պատրաստված չեն: Ուղարկում են պարապելու անվորակ պրոպագանդիստին, վորը անձարակ է անգամ ունկնդիրների տարրական հարցերին պատասխանելու: Միջանի պարապմունքից հետո դպրոցը հալչում է, և դրա հետ միասին մասսաների աչքում վարկաբեկվում է լենինիզմի թեորիան: Պետք է վերջ տալ այս պրակտիկային: Մենք չպետք է մոռացու՞թյան տանք Լենինի ներքոհիշյալ միտքը.

«Պետք է կանոն ընդունել՝ ավելի լավ է քվով քիչ, իսկ վորակով ավելի քառար: Պետք է կանոն ընդունել՝ ավելի լավ է յերկու տարուց հետո կամ նույնիսկ յեքեք տարուց հետո, քան հապնեալ, առանց վորևե հույսի, մարդկային լուրջ նյութ ստանալու»^{*)}:

Հենց կուսուսուցման սխառտը կոչված է մարդկային ամենալուրջ նյութը տալու մեր յերկրին՝ կուսի և կոմիտեի կուսակցականներին լենինիզմի վրդով, նրանց դարձնել տեղուն և հետևողական բայլչեիկներ: Չի կարելի աչք փակել այն իրականության առաջ, յերբ մեր շատ կադմակերպություններ միանգամայն աչքաթող են անում Լենինի կողմից նշված կանոնը դաստիարակության բնագավառում: Ուսման վարակի հարցում վնասկան դերը պատկանում է պրոպագանդիստին: Սակայն այս մասին հետո:

^{*)} Լենին, «Պատասխանատի բարեխմբան մասին», էջ 99.:

Սակավ չեն մարքսիզմ-լենինիզմի կատարյալ աղճատման
դեպքերը կուսակցության միավորներում :

Սյուպես, որինակ, Արթիկի շրջ. պրոպագանդիստների
խորհրդակցության վերջման մեջ կարգում ենք :

«Մի շարք դպրոցի վարիչներ սխալ դիրքավորում են
տվել այս կամ այն թեման անցնելու ժամանակ. որի-
նակ՝ Գաղակցություն կուսակցության սխալ բնորո-
շումը, կապիտալիզմի հակասությունների վերացումը,
հացի պրոբլեմի լուծումը, ազգային հարցում սխալ
դիրքավորումը» և այլն :

Ճիշտ է, այս գրված է բավական վերացական և ընդհա-
նուր, — թեկուզ և վորոշ չափով անդրադեռա, — բայց
ակնհայտ է մի բան, վոր այդ հրատապ խնդիրները լուսաբա-
նելիս պրոպագանդիստներից վրմանը սայթաքել են :

Լենինականում, յերկաթգծում, խմբակավար Հովնան
Յեղոյանը «սովորեցնում են» :

«Մենք այժմ ապրում ենք ագրարային յերկրում,
իսկ 2-րդ հնգամյակում կապրենք ինդուստրիալ-ագ-
րարային յերկրում : Յերկրորդ հնգամյակում բոլոր
գյուղացիները կլինեն Մոլոտովի պես : Կոլխոզում դա-
սակարգային պայքար բնազդաբար է կատարվում և
կոլխոզից դուրս միջակ գյուղացիությունը կապիտա-
լիզմի փոքրիկ ոգնականներ են» և այլն :

Վեր է ամեն կասկածից, վոր վոչ թե կիսագրագետ բան-
վորը, այլև անդրադետ գյուղացին չի հավատա այս վտան-
գավոր դառանցանքին : Վեր է ամեն կասկածից, վոր այս-
պիսի պրոպագանդը հոնքը չինելու տեղ աչքն է հանում :
Այդ վո՞ր գյուղացին է, վոր կհավատա ընկ. Յեղոյանին, թե
2-րդ հնգամյակում բոլոր գյուղացիները կդառնան Մոլո-
տովներ :

Կամ մի ուրիշ որինակ : Աշտարակի սպառնողի կուսուսուց-
ման խմբակում ունեղներներից մեկը պնդում է, վոր իբր թե
«մինչև Համ. Կենտկոմի վերջին վորոշումը առևտրի մասին՝
կուսակցության գիծն այդ բնագավառում յեղել և սխալ» :

Աշտարակի կոլխոզին կից քաղխմբակի մի անդամ դառնում
է, վոր «Դաշակցությունը պայքարել է ցարիզմի դեմ և նա
հետևողականորեն հեղափոխական կուսակցություն է յեղել» :

Ահա ձեզ մի քանի փաստեր, վորոնք լիովին տրոցկիզմի
դինանոցից են վերցված, և վորոնք հրամցվում են մեր ցան-
ցի ունեղներներին վորպես լենինիզմի պրոպագանդ :

Բասարգեչարի շրջանի, Կրիբուլախ գյուղի նախնական
կուսգյուղացի ուսանող, նույն գյուղի ուսուցիչ Վարդգես Ա-
վետիսյանը ասում է պարապմունքի ժամանակ :

«Առանց միջազգային բանվոր դասակարգի անմի-
ջական ոգնության մեր յերկրում անհնարին է սոցիա-
լիզմի լիակատար կառուցումը» :

Նույն դպրոցի ուսանող Մեխակ Մակարյանը պնդում է,
վոր՝

«Լենինը բայլելիկ է յեղել միայն ուսական պայ-
մաններում և այն ել 1914 թ. պատերազմից հետո» :

Միևնույն այդ շրջանի Զիլլի գյուղի կուսգյուղացի դե-
կավար (միաժամանակ բջիջի քարտուղար) Սալիվերդիվը
սովորեցնում է.

«Մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցել անհնարին է,
քանի վոր սոցիալիզմի կառուցման համար մեզ մոտ
չկան բոլոր հնարավոր միջոցները. մյուս կողմից՝ մեզ
մոտ ապրանքային կրիզիս է. նախ պետք է բավարա-
րենք մեր ներկա պահանջները, վորից հետո նոր մտա-
ծենք սոցիալիզմի կառուցման մասին» :

Ինչ խոսք, վոր տեղական կուսակցական կազմակերպու-
թյունների կողմից մերկացվել և պատշաճ հակահարված են
ստացել այս քարոզները, վորոնք մինչև վերջը ուղղված են
լենինիզմի դեմ, թեկուզ և վորոշ դեպքում հեղինակի ան-
գիտության հետևանքով : Յերևույթն ինքնին խիստ ուշա-
գրավ է, վորը կրկին անգամ մեզ հիշեցնում է ընկ. Ստալինի
«Пролетарская революция»-յին ուղղված նամակի հույժ
կարևորությունը և հրատապ լինելը :

Այս փաստերը խոսում են ամենից առաջ մեր ուսման վորակի

մասին: Պետք է լուրջ մաաճել և ձեռք առնել բոլոր նպատակահարմար և անհրաժեշտ միջոցները, վորպեսզի ժամանակին պայքար ծավալվի մարքսիզմ-լենինիզմի և կուսակցության գծի այսորինակ խեղաթյուրումների դեմ: Այս իսկ հողմի վրա անդերում չեն դարձնում հարկ յեղած ուղադրությունը: Շնորհիվ կոնտրոլի բացակայության, ինչ-Յեղոյանի նման «պրոպագանդիստներ» վորոշ վայրերում դեռ մնում են դատարարի և պրոպագանդիստի կարևոր պոստում ու շարունակում «լենինիզմի» այսորինակ ավանդումն ու կատարյալ խեղաթյուրումը: Յեթե մանրադնին ուսումնասիրենք մեր հեռավոր վայրերը, ապա անպայման կպատահենք 17-րդ կուսկոնֆերենցիայի «յեղոյան մեթոդով» մշակման նմուշներին նաև ուրիշ չրջաններում:

Վորակը ուղադրության կենտրոնում:
Հսկողություն և ոգևորություն պրոպագանդիստին: Անդա՛դ պայքար լենինիզմի անադարտության համար:

Մեր հիշատակած թերությունների շարքում առանձնապես աչքի յե ընկնում այն վոչ-հազվադեպ յերևույթը, յերբ ուսման վորոշ ողակներում թերիան անշատում են պրակտիկեց (Արթիկ, Ստեփանավան), տեսական պրորլեմները չեն հագեցվում պրակտիկայի այրող քաղաքական խնդիրներով: Վերջերս կայացած պրոպագանդիստական խորհրդակցությունները չրջաններում միաբերան արձանագրեցին վերոհիշյալ թերության անկալությունը: Չպետք է մոռանալ այն, վոր այդ բացը «հղի յե մեծամեծ վտանգներով»:

10. ՀԱՏՈՒԿ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈԳՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ, ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԻՆ ՅԵՎ ՍՈՑՄՐՅՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՀԱՐՎԱԾԱՅՆՈՒԹՅԱՆԸ

Դեռևս թույլ են կիրառվում սոցմրցումն և հարվածայնությունը կուսուսուցման սիստեմում: Տվյալները ցույց են տալիս, վոր բոլոր չրջաններում, — մասնավորապես Ալլահ-վերդում, Բասարգեչարում, Դիլիջանում, Բայազետում և այլն, — այս կամ այն չափով տարածված է յեղել սոցմրցակ-

ցությունը: Սակայն այստեղ մենք պետք է ասենք, վոր դեռ շատ բան կա հին շաբլոնից, վորը մեզ կապարի պես մնում է պարագմունքների պահին և վոր աշխատանքի այդ նոր ձև-վերը դեռ հեռու յեն տիրապետող լինելուց: Իսկ մենք սովեն կերպ պիտի ձգտենք այդ բանի վերացմանը, և պարագմունքի մեթոդների բավացմանը:

Յեթե մենք հիմք ունենք այստեղ խոսելու մարքս-լենինյան դաստիարակության նշանակալի հաջողությունների մասին, ապա այդ բանը մեզ բնավ իրավունք չի տալիս մաղաչափ անգամ աչք դոցելու այն փաստի հանդեպ, յերբ մեզ մոտ այդ աշխատանքները ազգային փոքրամասնության մեջ միանգամայն անբավարար վիճակում են գտնվում: Չնայած Համ. Կ(բ) Կենտկոմի հոկտեմբերի 31-ի վորոշումը հատկապես մեզ պարտավորեցրել էր կուսակցության ազգային փոքրամասնությունների դժուր և ավելի բարձրացնել դրուշական կուսերկերների տեսական քաղաքական մակարդակը: Այստեղ մեզ հիմնականում խանգարում է քիչ թիվ շատ պատրաստված և քաղաքականապես դրագետ ընկերների ծայրահեղ պակասը:

Մենք պիտի խնդրենք Կենտկոմին, վորպեսզի աշնանը մեզ հնարավորություն տրվի թուրք պրոպագանդիստներին վերապատրաստել տեղերում: Այստեղ վորոշ, բայց վոչ վճռական դեր է խաղացել նաև դրականության ուղացումն ու անբավարար քանակը: Մեր կադմակերպություններն անբավարար ուղադրություն են նվիրում այս կարևորագույն կետին: Մինչդեռ, յեթե մենք ոգտագործենք բոլոր ուժերն ու միջոցները, կարող կլինենք յեթե վոչ այս ամառը, ապա դեթ աշնանը զգալի տեղաշարժ տալ այս ուղղությամբ: Ազգային փոքրամասնության կոմունիստական դաստիարակության վրա ավելի մեծ ուղադրություն պիտի դարձնենք, քան մինչև որս:

Ընթացիկ տարում կուսուսուցման թույլ ողակներից մեկն է մնում տրանսպորտը: 1931-32 թ. աշնանը կադմուդերպված ցանցը ձմեռվա կեսերին վոչ միայն Սանահինում, Յերևանում, այլև մասամբ Լենինականի դեպոյում, դադարել

եր գործերուց : Սրա դիտարկող պատճառն այն էր , վոր ուսուցման միավորները կազմակերպված էին վոչ թե ցեխային արտադրական սկզբունքով , այլ հավաքական : Չի յեղել դիֆերենցիալ մոտեցում սովորողներին . կիսադարձեւորին նստեցրել էին յերեք տարի կուսդպրոցներում սովորած ակտիվ բանվորի կողքին : Թեկնածուներին առանձին ուշադրութիւն չեն դարձրել : Տեխնիկայի տիրապետման հանդուցային խրնդիրներն անտեսվել են կուսուսուցման ցանցում : Սոցմըցումը կրել է ձեւական բնույթ :

Այս գարնանը կենսկոմը ունի ոգնութիւն ցույց տվեց յերկաթուղու կուսկազմակերպութեանը : Մենք գարնանն ուղարկեցինք 3 հոգուց բաղկացած մի պրոպիւմբակ , վորը մի ամսվա ընթացքում իսկապես վերակազմակերպեց ուսումնական սխտեմը և աշխատանքները դրեց նորմալ հունի մեջ : Յերկաթուղու մեր ընկերները Անդրբերկովի վորոշումից հետո սկսեցին շոշափելի քայլեր անել այս ուղղութեամբ : Պետք է շարունակել խորացնել ստեղծված բեկումը : Մենք պետք է կրկին ոգնենք յերկաթուղու կազմակերպութեաններին ամառային ուսուցումը նոր բարձրութեան վրա դնելու նախապայման : Անհրաժեշտ է , վոր Լենինգրադի կուս-պրոպը ավելի քան զբաղվի տրանսպորտի կուսկազմակերպութեան մարքս-լենինյան դաստիարակութեան հարցերով :

11. ԿՐԿՆԱԿԻ ՀՈԳԱՅՈՂՈՒԹՅԱՄԲ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆՔ ՍԿՋԲՈՒՆՔԱՅԻՆ , ՀԵՏԵՎՈՂԱԿԱՆ ՅԵՎ ԸՆԴՈՒՆԱԿ ԲԱՅԼՇԵՎԻԿՅԱՆ ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԻՍՏԱԿԱՆ ԿԱԴՐԵՐ

Այժմ անդրադառնանք այն խնդրին , թե վորոնք են մեր դիտարկող անելիքները մարքս-լենինյան դաստիարակութեան ասպարեզում : Սրանից առաջ մենք հարեանցիորեն անդրադարձանք կուսուսուցման վորակին և պրոպագանդիստական ուժերի խնդրին : Հիմա պետք է հանգամանորեն այդ հարցը դնել ձեր առաջ :

Ինձ թվում է , վոր մարքս-լենինյան ուսուցման ամենանշանակալից աշտոր , դա պրոպագանդիստական ուժերի խնդիրն է :

Նախ և առաջ , վո՛չ մի վայրում մենք չունենիք լիակատար հաշվառք այն կուսակցական ուժերի , վորոնք առավել թե նվազ չափով կարող են աշխատել այդ ուղղութեամբ : Այժմ ևեթ բազմակողմանի հաշվառք պրոպագանդիստական ուժերի և մշտական պլան նրանց իրենց կարողութիւնների համեմատ ոգտադործելու համար : Սա առաջին լուրջ հարցն է , վոր պետք է լուծենք վոչ ուշ , քան ոգոստոսի 15-ը : Այնուհետև , պրոպագանդիստական ուժերի ընտրութեանը մեր տեղական կուս-պրոպ աշխատողները գրեթե նշանակութիւն չեն տալիս : Ընտրութեանը կատարվում է « ժառանգաբար » ստացված ցուցակի հիման և վոչ թե կենդանի մարդկանց դործնական փորձի վրա :

Սխալվում են նրանք , ովքեր ուսուցման գործի հաջողութեան դիտարկող գրավականը համարում են ծրագրերի և մեթոդական գիտելիքների առկայութիւնը : Տվյալ ուսումնական միավորների դործունեութեան իսկական ելութիւնը պայմանավորվում է ամենից առաջ դասաւարական կազմով : Այս առթիւ մենք ունենք ընկ . Լենինի սպառնիչ կարծիքը : Դեռևս 1909 թ . Կապրի կղզու կուսդպրոցի ուսանողներին գրած իր նամակներից մեկում Լենինն ասում է .

« Յուրաքանչյուր դպրոցում ամենակարևորը՝ դասախոսութեան բաղաձայն-գաղափարական ուղղութիւնն է : Ինչո՞վ է բնորոշվում այդ ուղղութիւնը : Ամբողջապես և բացառապես լեկտորների կազմով : Դուք շատ լավ հասկանում եք , բնկերներ , վոր ամեն տեսակի « կոնտրոլ » , յուրաքանչյուր « դեկլարատութիւն » , ամեն տեսակի « ծրագրեր » , « կանոնադրեր » և այլն , այդ ամենը լեկտորական կազմի համեմատութեամբ դասարկ հնչումներ են : Վոչ մի կոնտրոլ , վոչ մի ծրագիր բացարձակապես իվիհակի չե փոփոխելու պարափմոսիֆների այն ուղղութիւնը , վորը վարդվում է լեկտորներով :

Դպրոցի իսկական բնույթն ու ուղղութիւնը վորոշվում է վոչ քե տեղական կազմակերպութիւնների

բարի ցանկութեամբ, վարչապետութեամբ, սովորական «խորհրդով» կամ ծրագրերով, «այլ լեկտորների կազմով»*) :

Դուր նկատում եք, թե լենինը վորպիսի վճռական նշանակություն էր հատկացնում լեկտորական-պրոպագանդիստական կազմին : Յեթե մենք կուս. նախնական դպրոցում ունենք քաղաքականապես պատրաստված և գործունյա պրոպագանդիստ, ապա մինչև ծրագրերի և դասադրքերի լույս տեսնելը նա ինքը կանի այդ ինքնուրույն կերպով, Մարքսի, Լենինի և ընկ. Ստալինի աշխատությունների ու վուսակցութեան ընկալելի վորոշումների հիման վրա : Առանձին ծրագրեր պետք չեն, վորպեսզի Դիլլիանի ազիտ-մաս բաժվարը կազմակերպելը դեմ մի խմբակի Լենինի առաջին հատորը, «Պետություն և հեղափոխություն»-ը կամ ընկ. Ստալինի «Լենինի գծի հարցերը» և կամ թե «Այգային հարցը» ուսումնասիրելու համար : Հենց տեղերում չի արվում այդ «աննշան», բայց կարևոր աշխատանքը : Բնիկների քարտուղարների դասընթացներում Յերեվանի կոմիտեն պատրաստված լեկտորների միջոցով մանրադնին մշակում և «կոմ. կուսակցության մանիֆեստը» և կոմիտեների ծրագրերը : Այս բանը կարող էր անել նաև Արթիկի չրջկոմի ազիտ-բաժինը, փոխանակ Տյումենսկի դրքերով նախնադարյան կոմունիզմ «ուսումնասիրելու» :

Մընում յես չեմ ուզում ասել, թե մենք չպետք է ուսումնասիրենք պատմությունը : Այդպես դնել հարցը՝ նշանակում է մեղանշել մարքսիզմ-լենինիզմի հիմնական սկզբունքներից մեկի դեմ : Սակայն ամբողջ խնդիրն այն է, վոր մենք այնպես պիտի ուսումնասիրենք պատմական անցքերն ու փաստերը, վորպեսզի դրանից ուժ քաղենք սոցիալիստական մեր արշավն ավելի հաջող առաջ տանելու համար :

Ինչ գնով ել ուզում ե լինի, մենք պետք է լուրջ միջոցներ ձեռնարկենք, վորպեսզի պրոպագանդիստական (բանվորներից) նորանոր կադրեր պատրաստենք և վերապատրաստենք յեղածներին : Չպետք է անտեսել այն անորմալ յերեուցթը,

յերբ վորոշ հին բայլեիկներ չեն ներգրավված մեր դաստիարակչական ցանցում : Մինչդեռ այդ կարևոր է և անհրաժեշտ : Այս ուղղությամբ պետք է մտածել և գործնական արդյունքների հասնել :

Շատ անգամ են դանդաղում այն մասին, թե պրոպագանդ անելու կարող ընկերներ չկան տեղում : Այդ այնքան էլ ճիշտ չէ : Յերբ ստուգում ես, յերևում է, վոր չրջանի պատասխանատու և կարող ընկերների՝ յես կասեյի՝ խոշոր մասը չեն ոգտագործվում կուսուսուցման ցանցում : Յեթե մենք կազմակերպենք յեղած ուժերի ճիշտ ոգտագործումը և նրանց վերապատրաստումը, ապա մոտակա ժամանակամիջոցում մենք անհամեմատ լավ կդնենք մարքս-լենինյան դաստիարակություն զործը :

«Մեր յսնդիրն այն է, վորպեսզի մենք ոգտագործենք ուժերի այն հսկայական պաշարը, վորը մենք ունենք : Սակայն մենք դեռ ամբողջ չենք ոգտագործել» (Կազանովիչ) :

Իհարկե, սխալ կլինեն ասել, վոր յեթե կան պրոպագանդիստներ, ապա լենինյան ուսուցումն հաջող տանելու համար այլևս և վոր մի միջոց պետք չէ : Անհրաժեշտ են նաև մեր յայլևս և վոր մի միջոց պետք չէ : Այնքան յանգիւրն այն է, վոր ներկայումս ուրիշ նախադրյալներ : Բայց յանգիւրն այն է, վոր ներկայումս մեզ համար վճռական ողակն է այդ, վորին մենք պետք է կառչենք : Պետք է կուրս վերցնել պրոպագանդիստներին պատրաստել տեղում այնպես, ինչպես կատարում են Ալլահ-վերդին, Բայրաղետը, Գորիսը և այլն : Կարևորը մեկ կամ յերկու վճարովի պրոպագանդիստները չեն : Կարևորը կուսակցական կայուն և կոմիված պրոպագանդիստների կոլեկտիվն է, վորը մենք ունենք, բայց չենք կազմակերպել ու սովորեցրել : Մենք չենք կարողացել դեռևս մինիմալ չափով ապահովել պրոպագանդիստական ուժերի հրահանգումն ու նրանց վել պրոպագանդիստական ուժերի հրահանգումն և կազմակերպումը :

Ճիշտ է, մի շարք չրջաններում այս տարի հաճախ հրավիրել են պրոպագանդիստների խորհրդակցություններ ու սեմինարներ : Այդ քիչ է : Պետք է ձգտել նրան, վորպեսզի

*) Ленин, том XIV, стр. 118—120

ամեն մի պրոպագանդիստ պարապմունքի գնալուց առաջ անցնի նույն խնդիրը սեմինարում, կոնսուլտացիաներում և պարզորոշ պատկերացում ունենա քննվող խնդրի մասին։ Այստեղ պետք է նկատել, վոր մենք դեռևս չենք կարողացել այնպես դնել գործը, վոր պրոպագանդիստը մեծ սիրով և հոգաբարձի հանձն առնի մինչև վերջը պարապելու տվյալ խմբակի կամ դպրոցի հետ։ Չնայած վոր բոլոր կուսկազմակերպութիւններն եւ ունեն նյութական միջոցներ, բայց դուք չեք գտնի և վոչ մի տեղ, ուր պրոպագանդիստները հասուցում ստանան իրենց աշխատանքի համար, սխտեմատիկ կերպով։ Մենք մեր պրոպագանդիստներին պիտի շահագրգռենք նաև նյութապես։ Այս բանը կարևոր է։ Մենք պետք է լավ պրոպագանդիստին միջանի անգամ ալիւի՝ վճարենք, քան վատին և դիմադուրկին։ Մենք պետք է խրախուսենք լավագույններին այդ դժով ևս։ Ամիսը յերկու անգամ կարմիր տախտակին հանելով նույն պրոպագանդիստին՝ գործը լիովին չի գնա առաջ։

Յեթե մենք կատարենք,—իսկ մենք պետք է կենսագործենք լիովին,—լենինի ներքոհիշյալ գրույթը, ապա ընթացիկ տարում հակայական առաջխաղացում կունենանք պրոպագանդիստական ուժերի վորտկի բարձրացման բնագավառում։ Լենինն ասում էր.

«Պետք է ջանալ ըստ հնարավորութեան ալիւի լիակատար կերպով կերտուել աշխատանքի բաժանումը, հիշելով, վոր հեղափոխական աշխատանքի տարբեր կողմերի համար հարկավոր են տարբեր ընդունակութիւններ, վոր յերբեմն կազմակերպական գործի համար անպետք մարդը անսխալաբանելի ազդեցություն կլինի, կամ խտրագույն գաղտնապահ գործին անընդունակ մարդը հիանալի պրոպագանդիստ կլինի։

Ի դեպ, պրոպագանդիստների առթիվ յես կկամենայի միջանի խոսք ասել ընդլեւմ այն յերևույթի, յերբ սովորաբար այդ պրոփեսիան լցնում են չափազանց անընդունակ մարդկանցով և դրանով իսկ ցածրացնում

պրոպագանդի մակարդակը։ Մեզ մտտ հաճախ յուրաքանչյուր ուսանող անխտիր պրոպագանդիստ է համարվում, և վոչ յերիտասալիդութունը պահանջում է վորպեսզի իրեն «խմբակ տան»։

Իրա դեմ պետք է պայքարել, վորովհետև դրանից շատ վնաս է ստացվում։ Իրոք, սկզբունքային հետևողական և ընդունակ պրոպագանդիստներ շատ քիչ կան (և վորպեսզի այդպիսին դառնա, պետք է բավականին սովորես և փորձ ձեռք բերես) և այդպիսի մարդկանց պետք է մասնագիտացնել, զբաղեցնել նրանց ամբողջովին և կրկնակի հագացողութեամբ պահպանել։ Պետք է շարաթական միջանի դասախոսութիւն կազմակերպել այդպիսի անձանց համար և ժամանակին ուղևորել այլ քաղաքներ», և այլն։

Այստեղ և վոչ մեկը չի կարող մեզ կոնկրետ կերպով ասել, վոր ինքը այսպես է մոտեցնել պրոպագանդիստին։

Չխնայել և վոչ մի ջանք բարձրորակ և փորձված պրոպագանդիստներ ունենալու, նրանց պահպանելու համար։ Սա յե որվա խնդիրը։

Այստեղ շատերը կխոսեն ուսման վորակի մասին։ Այդ լավ է։ Բայց այդ խոսակցութիւնից հետո յեթե մենք չգտնենք վորակի բանալին, ապա իսկական, սխտեմատիկ և խորացրած մարքս-լենինյան դաստիարակութեան մասին խոսք լինել չի կարող։ Բանալին՝ պրոպագանդիստի վորակն է և նրանց աշխատանքի բայջևիկյան և վոչ աբլումովյան կազմակերպումը։ Այստեղ է, վոր մենք պիտի կենտրոնացնենք մեր ջանքերն ու գործնական ուղադրութիւնը։

12. ԿՈՒՄՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ՄԱՐՔՍԻՅԱՆ-ԼԵՆԻՆԻՑՈՒ ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԻ ԱՎՆԵԼԻ ԲԱՐՁՐ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ՎՐԱ

Յես ասացի, վոր մենք դեռ լիովին չենք իրադրոծել Համ. Կ(բ)Կ կենտկոմի հոկտեմբերի 31-ի և Հայ. ԿԿ 8-րդ համագումարի վորոշումները դուրսական կուսկազմակերպութիւնը, թեկնածուներին առաջին հերթին, մարքս-լենինյան

դաստիարակութեան ցանցում ներգրավելու մասին: Ինչպես այս ամառը, նմանապես և մոտակա աշնանը հտառուկ ուշադրութեամբ թեկնածուների ուսմանը: Պետք է ամենուրեք ծավալել թեկնածուական խմբակների ցանցը:

Սակայն գործը ցանկալի բարձրութեան վրա դնելու համար բավական չէ միայն կազմակերպելը: Պետք է կազմակերպելիս դիֆերենցիալ մոտեցում ունենալ սովորողներին, հաշվի առնելով նրանց վոչ միայն կրթական-քաղաքական մակարդակը, այլ նաև նրանց աշխատանքի բնույթն ու վայրը, նրանց, յեթե կուզեք, բնակարանային պայմանները: Կուսուսուցման միավորները մենք պիտի կազմակերպենք ըստ ցեղերի, հերթերի և բրիգադների: Մենք պիտի պարապմունքները տանենք այնտեղ (յերբեմն հանրակացարանում), ուր բանվորներին և կոլտոյնիկներին (դաշտում) հարմար է և դյուրին:

Պետք է վերջ տալ այն պրակտիկային, յերբ ուսուցման բոլոր միավորները վերածվում են այսպես ասած «քաղխմբակների», և միևնույն կուսակցական ընկերը սովորում է յերեք տարի նույն այդ «քաղխմբակում»: Անհրաժեշտ է պահպանել այն աստիճանական վարգացումը յուրաքանչյուր սովորողի համար, վորը նախատեսված է մեր սխառնում, Պետք է անպես դնել կոմպլեկտավորման գործը, վոր թեկնածուական խմբակից ամբողջ ընկերը հասնի անպայման գիշերային կուսխորհրդային դպրոց և դրանից ել վեր: Ֆանցի ճիշտ և դիֆերենցիալ կոմպլեկտավորումը վճռական նշանակություն ունի մարքս-լենինյան ուսուցման գործում: Այս կապակցութեամբ անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրութեամբ նվիրել բանվորուհիների և գեղջկուհիների կոմունիստական կրթութեանը:

Պետք է վերջ տալ այն պրակտիկային, վորը շարունակվում է տեղեքում. կուսուսուցման նախում են իբրև ժամանակավոր և կամպանիոն մի բանի: Կուսակցական վերադաս ֆարմինները բազմիցս ընդգծել են կուսուսուցման սեզոնային տրամադրութեանների դեմ պայքարելու անհրաժեշ-

տութիւնը: Մարքս-լենինյան դաստիարակութեանը պետք է տարվի ամբողջ տարվա ընթացքում: Այստեղ դժվարութիւնը այն է, վոր մենք չենք կարողանում ուսման ձևերն ու մեքանիզմները այնպես ֆիլուն կազմակերպել, վորպեսզի ապահովենք քերիայի կապը պրակտիկայի հետ: Նայած արտադրութեան բնույթին, նայած տարվա յեղանակներին, մենք պետք է դասավորենք մեր կրթութեան սխառնումը, վորպեսզի մինիմալ ուժերի և ժամանակի վատնումով մաքսիմալ արդյունք ստանանք: Հատկապես ամառվա ընթացքում մենք պիտի լայն կերպով ծավալենք ընթացիկ քաղաքականութեան, 17-րդ կուսկոնֆերենցիայի ուսումնասիրութեան և դանադան առարկայական խմբակները:

Անհրաժեշտ է լայնորեն կիրառել մասսայական ուսուցման նոր ձևերը: Հրապարակ հարվածայինների կուրս-կոնֆերանսներ, ակտիվի սեմինարներ, 10-որդա և 5-որդա դասընթացներ, մեկօրյա կուսգալոցներ, քաղմարտեր և այլն:

Ռուսաստանի փորձի ոգտադործումը մեզ համար խիստ կարևոր նշանակություն ունի: Կուսակցական թեկնածուների կոնֆերանսները մեծ արդյունքներ են տալիս: Այդ բանը հաճախ պետք է անել:

Ձարգացման ներկա ետապում մեր կուսակցութեան առաջ իր հասակովը մեկ դրվում է կոմյերիտմիութեան մարքս-լենինյան դաստիարակութեան հարցը: Այս կարևորագույն խնդրին մենք չենք դարձնում հարկ յեղած ուշադրութիւնը, վոչ միայն մեր կոմբընիները, այլ անգամ չըջանային կուսմարմինները սխառնատիկ, հարուստ դեկավարութեան կոմունիստները սոցիալիզմի համար մղվող լենինյան դաստիարակութեան գծով: Կոմյերիտմիութեան լենինյան դաստիարակութեանը, սոցիալիզմի համար մղվող կուսակցութեան և բանվոր դասակարգի հեղափոխական պայքարի մի անբաժան մասն է: Ուստի թուլացումն և թերացումն այստեղ զատապարտելի չէ: Քանի վոր այստեղ կոմյերիտմիութեան լենինինյան դաստիարակութեան մասին մենք ու-

նենք առանձին զեկուցում, ապա յիս կանգ չեմ առնի այդ խնդրի վրա: Կոմյերիտմիութեանը մենք պիտի ողնենք պրոպագանդիստներով, նյութապես և քաղաքական ղեկավարութեամբ, յերիտասարդ սերնդի դաստիարակութեան գործը բարձրացնելու նպատակով:

Այս տարի մենք գյուղական վայրերում նորից պետք է կազմակերպենք շարժական կուսակցություններ այն գյուղերի համար, ուր կոմունիստների թիվը աննշան է և հնարավորություն չկա մշտական ցանց պահելու: Փաստ է, վոր հեռավոր գյուղերում մենք կոմունիստներ ունենք, վորոնք վերջին տարիներում չեն սովորել վորեւէ դպրոցում: Այս դեպքի բացը մենք պետք է ծածկենք:

Ժամանակն է, վորպեսզի կուսակցական կազմակերպություններն առանձնակի ուշադրութիւն դարձնեն նորակառույցներին (Յեմչին, Ու Յերգես, Գանաքեռուք և այլն) բանվորների մարքս-լենինյան դաստիարակութեան գործին: Ոգոստոս ամսիւմ ընթացքում մենք պետք է այստեղ նկատելի բեկում մտցնենք, և ապահովենք մասսաների վրա բայլչեւիզմի քաղաքական ազդեցութիւնը, և նրանց կունք սոցիալիզմի մեծ պլանները ժամանակին և լրիւ կատարելու, մեր դժվարութիւնները հաղթահարելու և դեպի աշխատանքը կոմունիստական վերաբերմունք ունենալու փորձով:

Կուսուսուցման բնագաւառում մեր հերթական անելիքներից մեկն էլ գործի մեթոդական կողմի բարելաւումն է: Շատ հաճախ «սկիւրի» մեթոդները, «գրույցները» վերածւում են «գառախոսութիւններին» և այդպիսով ձախողվում է դպրոցի վորակը: Այս բանը չկրկնելու համար պետք է շրջկոմներին կից այժմ ևեթ կազմակերպել մեթոդ-բյուրոներ և կուսակցական կարիներներ, վորոնց միջոցով անհրաժեշտ է ապահովել դասատուների հրահանգումն, զանազան պրոբլեմների մշակումն, ունկնդիրների և պրոպագանդիստների համար կոնսուլտացիաների կազմակերպումն և այլն:

Այս քայլը մենք պիտի անենք հենց այս խորհրդակցութիւնից հետո: Միջանի կուսկազմակերպութիւնների այս

ուղղութեամբ կատարած փորձը տալիս է լավ արդշունքներ (Յերեսն, Աշտարակ, Բայազետ, Լենինական, Ալլահիւքդի): Այդ փորձը ծավալենք և խորացնենք ամեն տեղ:

Միջանի խոսք կուսակցական ակտիւի տեսական պատրաստութեան մասին: Մեր ակտիւի թերիական ուսուցման գործը դրված է միանգամայն անբավարար հիմքերի վրա, իսկ վորոշ տեղերում ուղղակի վոչինչ չի արված այդ դժուր:

«Անհրաժեշտ է,—ասում է ընկ. Պոստիշեւը,—վոր ղեկավար աշխատանքի անցնող յերիտասարդ կադրերը թերեւորեւ կոմիւնիստ և բայլչեւիկյան տրագիկաներով ու սկզբունքներով դաստիարակված լինեն:

Իմիջի այլոց հենց այս ընկերները, չորհրդով ծայրաստիճան ծանրաբեռնման, ամենից քիչ են ընդգրկված մարքս-լենինյան դաստիարակութեան սխանմում: Այս, հենց այս մեծ վտակ է»:

Այս փտանգը կանգնած է մեր դռանը, և այն հաղթահարելու մասին չըջանային կուսկոմիտները պետք է կոնկրետ մտածեն և գործնական միջոցների դիմեն: Փորձը ցույց տվեց, վոր բաղմաթիւ չըջաններում մենք իլիճակի չենք պահելու,—գիշերային տարեկան և 6 ամսյա,—կուսխորհրդային դպրոցներ: Կենտկոմում այժմ մշակվում է հատուկ ծրագիր այսպես ասած լենինիզմի դպրոցի համար, վորը պետք է սպասարկի կուսակցական միջին և բարձր ակտիւին չըջաններում: Մյուս կողմից անհրաժեշտ է պայքար մղել այն յերեւելթի դեմ, յերը չըջանային վորոշ ընկերներ, չնայած իրենց քաղաքական անբավարար պատրաստութեան, յեթե կարելի չէ ասել, «անհամար» են զգում տեղում սովորելու և միայն համաձայնվում են սովորել Սվերդլովի անվան կոմհամալսարանում: Չե վոր դեռ ժամանակին Լենինն է ասել, վոր անհրաժեշտ է անողոր պայքար մղել կոմսնապարծութեան դեմ: Անհրաժեշտ է այնպիսի պայմաններ ստեղծել, վորպեսզի չըջանային կուսակտիւլ հնարավորութիւն ունենա կարգալու և պարապելու:

Այստեղ վորջ խնդիրը մեխվում է աշխատանքի խելոք

կազմակերպման մեջ: Սեպտեմբերից մենք պետք է շրջկենտրոններում կազմակերպենք «լենինիզմի դպրոցները» և ակալիվին գլխավորն ընդգրկենք ուսման մեջ:

Այս տարվա մեր կազմակերպած զեկուցումները շրջաններում ցույց տվին, վոր այդ բանը պետք է շարունակել ու սխտեմի վերածել: Իսկ այդ բանը անելու համար կենտկոմի կուտ-պրոպ բաժնին կից մենք պիտի ունենանք լեկտորական խմբակներ, վորոնք անընդհատ սպասարկեն գլխավորապես ակալիվի ուսուցմանը տեղերում:

Նախապարաստվում ենք 1933 թ. հունվարից կազմակերպել չորս (4) նոր II⁰ կուսդպրոցներ՝ Ղափանում, Արարանում, Բայազետում և Դիլիջանում: Այս դպրոցները մեկ գլխավորապես տալու յեն պրոպագանդիստական վորակյալ կադրեր: Այսպիսով, մենք միջանի ամիս հետո կունենանք ութը II⁰ կուսդպրոցներ իրենց տարբեր պրոֆիլներով:

Մեզ համար միանգամայն հասունացած է Լենինականում յերեկոյան կոմհամալսարան կազմակերպելու հարցը: Այս ուղղությամբ և արվում են նախնական քայլեր:

Մեր խոշոր նվաճումը պետք է համարել կոմհամալսարանի կազմակերպումը: Հայաստանի կոմհամալսարանը այժմ ընդգրկում է 120 հոգի: Առաջիկա ընդունելություններին պետք է ընդունենք 180 հոգի: Այսպիսով, այս տարվա վերջին մեր կոմհամալսարանը կունենա 300 հոգի առաջին և յերկրորդ կուրսերում:

Զգալի աշխատանք է կատարում մեր հեռակա կոմհամալսարանը, վորն ընդգրկել է 400 հոգի: Անց են կացված հեռակայողների կոնֆերանսներ տեղերում:

Խորհրդակցությունը պետք է պահանջի, վորպեսզի կուսուսուցման ցանցում լայնորեն կիրառվի սոցմրցումն ու հարվածայնությունը: Այս տարի սոցմրցման պայմանագիր եյին կնքել Ալլահվերդին ու Լենինականը, Բասարզեչարն ու Բայազետը, Դիլիջանն ու Աշտարակը: Բայց ստուգումներից յերեւոյ, վոր այդ պայմանագրերի մեծ մասը չի կիրառված: Սոցմրցումն ու հարվածայնությունը (իսկական հարվածայն-

ությունը) չափազույն չափանիշը պիտի լինի տվյալ կուսդպրոցի աշխատանքը գնահատելու համար: Այստեղ պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել հաջող փորձի փոխանակման վրա:

Ով վոր հետեւել է շրջանային մեր թերթերին, նա կհամոզվի, վոր կուսակցության այդ մեծ պրոպագանդիստն ու ադիտատորը մենք չառ քիչ ենք ոգտադործում մարքս-լենինյան դաստիարակության գործի համար: Մինչդեռ հենց այժմ, յերբ վերակառուցում ենք մեր աշխատանքները, բացառիկ նշանակություն է ստանում տեղական մասնույլ և նրա միջոցով կոմունիստական դաստիարակության վիճակն ու խնդիրները լուսաբանումը: Վոչ թե մեր թերթերում, այլ սխտեմատիկ կերպով, ոպերատիվ ղեկավարությամբ, մեր թերթերը պետք է դրաղվեն և մեզ դրաղեցնեն մարքս-լենինյան դաստիարակության հարցերով: Յեկեք փորձի համար, յեթե այդ լալ կատարենք, ապա մեծ արդյունք կստանանք, միջանի շրջաններում կուսակցական ուսուցման յեթե վոչ բոլոր, ապա մի շարք ողակներ (գլխավորապես թեկնածուներ) շեֆությունը հանձնենք տեղական թերթերին, և թող վերջիններս առանձնակի հոգան այդ մասին: Դուք կտեսնեք, թե ինչպիսի արդյունք կստանանք: Ինչո՞ւ չի կարելի թերթում ունենալ տեսական ուսուցման բաժին, վորի միջոցով պատասխանել սովորողներին հուզող և վիճելի հարցերին, նրանց մատնանչել դրականություն՝ տվյալ թեմայի կամ հարցի շուրջ: Պետք է դործադրել Վաղպատի «Բամբակի համար» թերթի փորձը, վոր իր ամեն համարում տպագրվում է գալիք պարապմունքի ծրագիրն ու դրականությունը: Սրանք կոնկրետ խնդիրներ են, վորոնց լուծումը կախված է միայն մեզնից և մեր կամեցողությունից:

Չնայած մեր միջոցառումներին, անցյալ ուսումնական տարում տեխպրոպագանդին աննշան տեղ հատկացվեց մարքս-լենինյան դաստիարակության սխտեմի մեջ:

Մենք պետք է ձգտենք նրան, վոր կուսուսուցման տվյալ միավորի ծրագրում անդրադառնա տեխնիկան տիրապետելու

լողունդը: Վոչ հակադրել և վոչ ել նուշնացնել մարքսիզմ-լենինիզմի պրոպագանդը տեխնոպրոպագանդի հետ, այլ տեխ-պրոպագանդը դարձնել լենինիզմի մասսայական պրոպագանդի մի հատվածը, և տեխպրոպագանդի հարցերը պետք է լուսավորվեն լենինիզմի թեորիայի լույսով:

13. ՀԱՄԱՌ ՅԵՎ ԱՆՆԿՈՒՆ ՊԱՅՔԱՐ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ՆԱՏԻՈՆԱԼԻԶՄԻ ԴԵՄ, ՀԱՆՈՒՆ ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ.

Վերջում յես կուզենայի ձեր ուշադրությունը հրավիրել յերեք կարևոր հարցերի վրա: Առաջին՝ անհրաժեշտ է դործնական ջանասիրությամբ ձգտել, վորպեսզի մարքսիզմը ավանդվի և ուսումնասիրվի Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի, Ստալինի աշխատությունների և կուսակցության վորոշումների հիման վրա: Այս խնդիրը սուր է դրվում մասնավորապես ընկ. Ստալինի պատմական նամակից հետո: «Պրոլետարական ռեվոլյուցիա»-ին ուղղված նամակը մեզ պարտավորեցնում է ավելի աշխույժ և ավելի զգոն լինել դեպի անտիլենինյան թեորիաներն ու հակահեղափոխական տրոցկիզմի կոնտրաբանդի դեմ մղված պայքարը: Այդ նամակը, վորը մի նոր աստիճանի վրա դրեց մեր տեսական կուսակցական միտքը, պահանջում է ավելի քան սրել պայքարը կուսակցության պատմության, լենինիզմի կեղծման և աղճատման յերևույթների դեմ: Մյուս կողմից, մենք պետք է խկապեն բայլչեիկյան սկզբունքային բարձրության հասցենք կուսակցության պատմության խնդիրների ավանդումն և ուսումնասիրությունը: Կասկած չի կարող լինել, վոր այս տարի մեր ուսումնական բոլոր ծրագրերը և դասադրերը պիտի վերանայենք ընկ. Ստալինի նամակի հիմնական սկզբունքների մեկնակետից: Ընկ. Ստալինի նամակը մեզ թելադրում է ավելի քան ուժեղացնել պայքարը յերկու փրոնտի վրա, կրակը կենտրոնացնելով տվյալ եռապի գլխավոր վտանգ աջ քեֆման, «ճախ» խոտորումների և փտած լիբերալիզմի դեմ: Այս տեսակետից մենք պետք է ջանանք կուսուսուցման բոլոր

միավորները դարձնել բայլչեիկի տրագիցիաները մարմնացնող, լենինիզմի հեղափոխական ուսմունքը կենսագործող ուղինակելի դարձնողներ:

Ընկ. Ստալինի նամակը «Պրոլետարական ռեվոլյուցիա-յին» մեզ պարտավորեցնում է նաև շեշտակի և անվերապա-րար մղել դաշնակիզմի և նացիոնալիզմի բոլոր արտահայտու-թյունների դեմ՝ բարձրացնել և խորացնել մասսաների ին-տելեկտուալ դաստիարակությունը: Այդ ուղղությամբ կուս-ուսուցման ցանցի, կուլտ-պրոպ և ագիտ-մասյարների, բո-լոր պրոպագանդիստների և ագիտատորների դերը մեծ է: Պետք է հիշել և ամեն անգամ բացատրել մասսաներին, —մա-նավանդ յերիտասարդ կադրերին, վորոնք չեն տեսել դաշ-նակներն անարդ ուժիմը, —վոր

«Իդեոլոգիական ֆրոնտում, թշնամական իդեո-լոգիական հոսանքների շարքում Հայաստանի բանվոր-ության և ամբողջ աշխատավորության համար հիմ-նական քշնամին ել և մնում է Դաշնակցությունը...

«Դաշնակցության անմիջական նպատակն է՝ հեն-ված կուլակության և ընդհանրապես կապիտալիստա-կան ելեմենտների վրա լառանց միջոցների վորևե խրո-րության, սկսած վնասարարությունից մինչև ապրո-տամբական կուլակային յելույթների կազմակերպու-մը, —խանդարել սոցիալիզմի շինարարությունը և «ուժեր պատրաստել» խորհրդային իշխանությունը տապալելու համար»:

Այսպես եր դնում խնդիրը սրանից մեկ տարի առաջ, կուլտ-պրոպների նման խորհրդակցության Հայ.Կ(բ)ԿԿ Կու-միտեյի քարտուղար ընկ. Խանյանը: Անհրաժեշտ է, վոր-պեսզի դաշնակիզմի և ընդհանրապես նացիոնալիզմի դեմ մղվող մեր պայքարի խնդիրներով հագեցնել յուրաքանչյուր խմբակի, յուրաքանչյուր դպրոցի տեսական պարապմունք-ները:

Չի կարելի կողքից անցնել այն իրողության, յերբ մեր մի շարք ընկերներ պրոպագանդիստներ հստակ պատկերա-

ցում չունեն «ձևով ազգային, բովանդակությամբ սոցիալիստական կուլտուրայի» մասին: Դեռ վտանք կարծում են, վոր զարգացման տվյալ շրջանում մեր ստեղծած կուլտուրան սոցիալիստական չէ, այլ «պրոլետարական»: Վտանք կարծում են, վոր այդ սոցիալիստական կուլտուրան կլինի միայն լիակատար սոցիալիզմի ժամանակ, յերբ չի լինի պրոլետարական դիկտատուրան: Մինչդեռ ընկ. Ստալինը հակառակն է ասում:

«Ի՞նչ է ազգային կուլտուրան ազգային բուրժուազիայի տիրապետության պայմաններում: Բուրժուական իր բովանդակությամբ և ազգային իր ձևով կուլտուրա, վոր նպատակ ունի թունալորել մասսաները նացիոնալիզմի թուխով և ամբապնդել բուրժուազիայի տիրապետությունը: Ի՞նչ է ազգային կուլտուրան սրբալուստի դիկտատուրայի պայմաններում: Սոցիալիստական իր բովանդակությամբ և ազգային՝ իր ձևով կուլտուրա, վորը նպատակ ունի դաստիարակել մասսաներին ինտերնացիոնալիզմի վրձով, ամբապնդել պրոլետարիատի դիկտատուրան»:

Այնուհետև զարգացնելով այդ լենինյան դրույթը, ընկ. Ստալինը շարունակում է.

«Պայքարելով ազգային կուլտուրայի լոգոնդի դեմ՝ բուրժուական կարգերում՝ Լենինը հարվածում էր ազգային կուլտուրայի բուրժուական բովանդակությանը և վոչ թե նրա ազգային ձևին: Հիմարություն կլիներ յենթադրել, թե Լենինը սոցիալիստական կուլտուրայի դիտում էր վարպետ Ա.Զ.Ս.Յին կուլտուրայի, վորը չունի այս կամ այն ազգային ձևը»:

Ահա թե ինչքան պարզ է դրված այնպիսի մի բարդ խնդիր, վորպիսին պրոլետարական կուլտուրայի խնդիրն է ազգությունների գոյության շրջանում:

Իբրև լենինիզմի պրոպագանդիստներ մենք համառորեն պետք է ներարկենք մասսաների դիտակցության մեջ ազգային քաղաքականության լենինյան սկզբունքները, անադոք

և անհաշտ պայքարելով յերկու փրանտի վրա ազգային քաղաքականության բնագավառում՝ վելիկոռուսական շովինիզմի, իբրև գլխավոր վտանգի և տեղական նացիոնալիզմի բոլոր արտահայտությունների դեմ:

Կուսակցական ուսման թույլ ողակներից մեկն էլ հենց ազգային հարցի մասին Լենինի ուսմունքի խորացրած ուսումնասիրության բացակայությամբ է: Այս ուղղությամբ մենք պիտի կոնկրետ միջոցներ ձեռք առնենք, վորպեսզի մեր բոլոր ունկնդիրները սեփականությունը դառնա մարքսիզմ-լենինիզմի: «Անկախ չէ և ուժեղացնել ուշադրությունը դեպի լենինյան ազգային քաղաքականության խնդիրները՝ նրա անշեղ կիրառումն ապահովելու համար» (Խանջյան):

Կենտկոմի կուլտ-պրոպ բաժնի կողմից վերջերս կազմակերպված գեկուցումները տեղերում յերևան հանեցին, վոր 17-րդ կուսկոնֆերենցիայի վորոշումները չառ թույլ են մասսայականացված տեղերում: Անգամ ակտիվ շարքերում կան բավական ընկերներ, վորոնք բոլորովին մոլթ պատկերացում ունեն մեր յերկրի դասակարգային կառուցվածքի, 2-րդ հնգամյակում դասակարգերի վերացման, պետության ստեղծման, կուսակցության դերի մասին 2-րդ հնգամյակում և այլն:

Անհրաժեշտ է ամուլա ցանցում, ինչպես և աշանը, լայնորեն մշակել 17-րդ կոնֆերենցիայի վորոշումները, կուսակցության մարտի 26-ի և հետագա վորոշումները կոլեկտ առևտրի, կոլեկտների ամրացման և բերքահավաքի մասին:

Յեթե մենք լավ դենք կուսակցական մասսաների դաստիարակության գործը, կոմբլիշները աշխատանքը կազմակերպենք նոր ձևով, նրան գործնականապես և քաղաքականապես իր արժանի բարձրության դենք, ապա մեր ամբողջ կուս. աշխատանքը բառացիորեն միջանի անգամ վեր կբարձրացնենք: Դրա համար հարկավոր է կուսակցության անդամներին և թեկնածուներին բայլչելիկորեն կոել ու դաստիարակել, ասում է ընկ. Կալանովիչը:

Ինչ խոսք, վոր մեր աշխատանքների լնթացքում մեկ

անհրաժեշտ է կենսադարձել աշխատանքի լեռնային վոճը: Դեռ իր ժամանակին այս հույժ կարևոր խնդրի վրա ընկ. Ստալինը հրավիրում էր մեր յերիտասարդության ուշադրությունը: Ռուսական հեղափոխության քափը զուգորդել ամերիկյան գործնականության հետ: Սա յե աշխատանքի լեռնային վոճի բնորոշ կողմը: Գործունեություն այս մեթոդն է, վոր մենք պետք է յուրացնենք համառ և յերկարատե աշխատանքի պրոցեսում: Այս հարցն առանձին կարևորություն է ձեռք բերում, յերբ այն դիտում ենք կուսակցական վոլջ աշխատանքները վերակառուցման տեսանկյունով:

Ի մի գումարելով մեր գործունեությունը դրական և բացասական կողմերը, մենք բայլելիկյան ինքնաքննադատություն յայն ծավալումով կարգարացնենք մեզ իբրև խղճող-դիական ֆրոնտի աշխատողների, կվերակառուցենք մեր աշխատանքը նոր ետապի նոր խնդիրների համեմատ և ել ավելի կրարձրացնենք մասսաների մարքս-լենինյան դաստիարակությունը:

Հ. Կ. (Բ) Կ. Կ. Կ. ԲՅՈՒՐՈՅԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄԸ

(1931-32 ք. աշնան-ամեռային կուսակցական ուսուցման արդյունքների և հետագա անելիքների մասին).

Քննարկելով Կոմիտեյի կուլտ-պրոպ րաժնի զեկուցումը 1931-32 թ. աշնան-ամեռային կուսուսուցման արդյունքների և լենինիզմի մասսայական պրոպագանդի հետագա անելիքները մասին՝ Կենտկոմի Բյուրոն արձանագրում է. —

1. Վոր 1931-32 թ. աշնան-ամեռային կուսուսուցման ապարեզում Հայաստանի կուսակցական կադմակերպությունները ձեռք են բերել ղդալի հաջողություններ՝ (բարձրացել է կուսակադմակերպությունների քաղաքական-գաղափարական մակարդակը, հիշված շրջանում գործել են 912 կուսուսուցման միավորներ 25,985 ունկնդիրներով ընդգեմ 1931 թ. 12,313 հոգու, վորից 13,000 կուսանդամներ և թեկնածուներ: Մարքս-լենինյան դաստիարակության սիստեմում ընդգրկված են կուսանդամներ ընդամենը 52 տոկոսը, իսկ թեկնածուներ 66 տոկոսը, պրոպագանդիստական ուժերի աճումը և սրանց վերադաստիարակումը, աշխատանքի նոր ձևերի կիրառումը ցանցի վորոշ ողակներում, մի քանի շրջաններում կուսակցության թեկնածուների 100 տոկ. ներգրավումն կուսկրթության ցանցում (Աբարան, Բայազետ, Թալին, Գորիս, Ալլահվերդի, Աշտարակ և այլն), կոմհամալսարանի կադմակերպումն իր հեռակա և գիշերային բաժանմունքներով, ամառային ցանցի հաջող ծավալումը տեղերում և այլն):

Սակայն Կենտկոմի Բյուրոն նշում է, վոր կուսուսուցման ճեղկա դրությունը հեռու յե կուսակցության աշխատանքների վերակառուցման ետապի և մասսաների կուլտուր-բաղաժան անող պահանջներին բավարարելուց:

Բյուրոն ընդգծում է, վոր կուսակցական ուսուցման ասպարեզում կան մի շարք կարևոր բացեր ու թերություններ, վորոնցից հիմնականներն են՝

ա) Չնայած կուսակցական վերադաս մարմինների գերեկտիվներին, կուսակցական կազմակերպությունների վորոշ ողակներում (Ղամարլու, Վեդի) դեռևս նկատվում են մարքս-լենինյան թեորիայի և դաստիարակության ոպորտունիստական թերազնահատման դեպքեր, վորոնց դեմ չի ծավալված մասսայական բայլչեիկյան պայքար:

բ) Կուլտ-պրոպ և ագիտ-մաս րաժինները (ներառյալ Կենտկոմի) գործունեությունն անբավարար վերակառուցումը և ոպերատիվ դեկավարության թուլությունը կուսուսուցման ասպարեզում, մասնավորապես չրջկոմների կողմից:

գ) Ինքնահոսի առկայություն, գիմադրկություն, կատարածի թույլ ստուգումն և կենդանի մարդկանց վատ հաշվառն և հոսունությունը կուսուսուցման դեմ:

դ) Վոչ-բավարար դիֆերենցիալ մատեցումն կուսուսուցման ցանցում սովորողներին, ծրագրերի և դասադրքերի հրատարակման գործի անկանոնությունը, կուսակցական թեկնածուական կազմի վոչ լիովին ընդգրկումը և հոսունությունն ունկնդիրների ու պրոպուժերի ասպարեզում:

ե) Ուսման վորակի անբավարար վիճակը, թվերի հետեից ընկնելն այստեղ ևս ու լենինիսի խեղաթյուրման և կուսգծի աղճատման դեպքեր ուսման ցանցում (Արթիկ, Յերևան, Լենինական, Բասարգեշար, Աշտարակ և այլն):

զ) Թեորիայի վոչ-լիակատար չաղկապումն պրակտիկայի և կուսակցական հերթական խնդիրների հետ. պրոպագանդիստական ուժերի տեսական մակարդակի ցածրությունը և նրանց վոչ-սիստեմատիկ հաշվառքը և ուսուցումը:

է) Միանդամայն անմիթար վիճակ և ցույց տալիս ազգային փաբրամանություն մեջ գործող կուսակցական ուսումնական ցանցը:

ը) Կուսակցական մարմինների վոչ-սիստեմատիկ և անբավարար դեկավարությունն ու հսկողությունը կոմյերիա-

միություն մարքս-լենինյան դաստիարակության գործում:

Ֆեկնելով վերոհիշյալ դրությունից՝ ՀԿ (Բ) Կ Կենտկոմը Բյուրոն վարչում է՝

1. Համարելով անթույլատրելի կուսուսուցման աշխատանքների ու դերի թերազնահատումը վորոշ կազմակերպությունների (Ղամարլու, Վեդի և այլն) կողմից՝ առաջարկել ըրոր քաղկոմներին և մասնավորապես չրջկոմներին անողոք պայքար մղել մարքս-լենինյան դաստիարակության դերի և նշանակության ոպորտունիստական թերազնահատման դեմ:

2. Հիչեցնելով այն փաստը, վոր կուսակցական կազմակերպությունները շատ հաճախ ընկնում են թվերի հետեից, և կուսակցական ուսուցման անբավարար վորակի առկայությունը՝ Բյուրոն առաջարկում է ըրոր կուսկազմակերպություններին քանակական աճին զուգընթաց՝ ուշադրության կենտրոնում վերցնել մարքս-լենինյան դաստիարակության վորակը, դնելով այն կուսաշխատանքների վերակառուցման չրջանի սլահանջների մակարդակին:

3. Ըրոր քաղկոմներին և չրջկոմներին՝ ամենակարճ ժամանակամիջոցում վերակառուցել կուսուսուցման ցանցի ըրոր միավորների գործունեությունը, ծանրության կենտրոնը փոխադրելով դեպի ցեխը, ըրդադը—արտադրական և կուսակցական ստորին միավորները, առանձնակի ուշադրություն դրածնելով կենդանի մարդկանց ճանաչման և վերջիններիս բայլչեիկոբեն կոփելու կարևորագույն խնդիրն:

4. Ծրջկոմների և քաղկոմների կուլտ-պրոպ և ագիտ-մաս բաժվարներին՝ յերկու դեկադի ընթացքում կազմակերպել պրոպագանդիստական առկա ուժերի լիակատար և ճշգրիտ հաշվառք, նրանց պատրաստումը և վերապատրաստումը դարձնել սիստեմատիկ: Մոնվադն 15 որը մեկ անդամ հրավիրել պրոպուժերի սեմինարներ նրանց տեսական մակարդակը բարձրացնելու և մեթոդական դեկավարությունը ապահովելու համար:

Ընդգծելով, վոր ուսման վորակը պայմանավորված է պրոպագանդիստների և լեկտորների վորակով, Բյուրոն կուսկազմակերպությունների ուշադրությունն է հրավիրում պրոպագանդիստ ընտրության, նրանց հոգաւոր փերմունքը ցույց տալու և աշխատանքի մաքսիմալ պայմաններ ստեղծելու խնդրի վրա:

5. Բյուրոն հատկապես ընդգծում է, վոր Հայաստանի կուսակցական կազմակերպությունները ղեռ լիովին չեն կիրառել Համկ(բ)կ կի 1931 թ. հոկտեմբերի 31-ի վորոշումը կուսակցականներին, հատկապես գյուղական կոմունիստներին ու նամանավանդ թեկնածուներին գլխովին կուսուսուցման ցանցում ներգրավելու վերաբերյալ. ուստի առաջարկել բոլոր շրջկոմներին մինչև ոգոստոսի 20-ը լայն կերպով ծավալել ամառային կուսակցական ուսուցման ցանցը, ներառելով վերջինումս գյուղական բոլոր կուսակցականներին, և մշակել կոնկրետ ձևեր վերջինների քաղաքական-գաղափարական կոփածությունն ավելի ևս բարձրացնելու համար:

6. Առաջիկա ամսան և աշնան ցանցի կոմպլեկտավորման գործում հանդես բերել առավելագույն ղեկերենցիալ մոտեցում. հաշվի առնելով ունկնդիրների կրթական, քաղաքական մակարդակը, բանվորների հերթափոխությունները, տարբեր արտադրական միավորների սպեցիֆիկ պայմանները և անգամ ունկնդիրների բնակարանային յուրահատկությունները, տեղական կազմակերպությունները պետք է մինչև վերջն ուղղեն ցանցի կոմպլեկտավորման աստիճանը կատարված սխալները և վերացնեն նկատվող չարյունը:

7. Բյուրոն զգուշացնում է բոլոր կուսկազմակերպություններին, վոր կուսակցական ուսումը պետք է ընթանա տարվա բոլոր յեղանակներին և յուրաքանչյուր փորձ գանաղան կամ պանրաների պատրվակով դաստիարակության սիստեմի աշխատանքները կատեսնելու գծով կենտկոմի կողմից կարծանանա ամենատեղ հակահարվածի:

8. Նշելով կուսակցական բարձր և միջին ակտիվի տեսական պատրաստականության գործի անմխիթար վիճակը, Բյուրոն առաջարկում է կի Կուլտ-պրոպ բաժնին մեկ ամսվա ընթացքում մշակել կոնկրետ ծրագիր ակտիվի սիստեմատիկ պատրաստության համար: Սեպտեմբերին տեղերում հրավիրել ակտիվի սեմինարներ և կուսկոնֆերանսներ 17-րդ կուսկոնֆերենցիայի և կուսակցության առաջ ծառացած հերթական խնդիրները մշակելու նպատակով: կի Կուլտ-պրոպ բաժնին՝ սիստեմատիկ դարձնել կենտրոնի ուժերով տեղերում տեսական ղեկուցումներ կազմակերպելն ակտիվի համար:

9. Բոլոր կուլտ-պրոպ և ագիտ-բաժնիներին՝ ավելի լայն ծավալել դաստիարակության ցանցում սոցմրցումն ու հարցուցումները դաստիարակության ցանցում կիրառելու համաձայնությունը, մասնաշաղկան պալքար ընկ. Ստալինի Վմար: Սեպտեմբերին կազմակերպել հանրապետական մրցանակարաշխություն կուսուսուցման գործն որինակելի կազմակերպելու նպատակով:

10. Դաստիարակության ցանցին մեթոդական և ծրագրային ղեկավարություն ապահովելու նպատակով առաջարկել բոլոր կուսկոմիտեներին կազմակերպել կուսկարիներ և կոմիտեներին կից կազմակերպել կուսուսուցման բյուրոներ և կոմսուլտացիաներ:

Առաջարկել կի Կուլտ-պրոպ բաժնին յերկու գեկադում կազմակերպել մեթոդ-բյուրո և ելեկտրական լամպակներ տեղերի վրա կոնկրետ ղեկավարություն ապահովելու համար:

11. Բոլոր կուսկազմակերպություններին և շրջկոմներին՝ առանձնակի ուշադրություն դարձնել նորակառույցների, ՄՏԿ և խորհրդակցությունների բանվորական կադրերի քաղաքական պատրաստականության գործի վրա:

12. Կենտկոմի Բյուրոն պահանջում է բոլոր կուսկոմիտեներից՝ ամենալարժ ժամանակամիջոցում ստեղծել իսկական բեկումն կոմյերիտմիության մարքս-լենինյան դաս-

տիրարկութեան գործում, ոգնելով կոմյերիսմիտութեան կոմիտեներին պրոպագանդիստներով, նյութապես և ապահովել անհրաժեշտ կուսակցական ղեկավարութիւնն այդ գծով:

13. Մինչև 1933 թվի հունվարի 1-ը բոլոր շրջաններում բացել պրոպագանդիստների կեսից — մեկ ամսյա դասընթացներ:

10-դերը Անդրյեբկոմին այդ նպատակով բաց թողնել անհրաժեշտ գումար:

14. Բոլոր կուսկազմակերպութիւններին՝ մեկ ամսյա ընթացքում ստեղծել բեկումն աղբյւրին փոքրամասնութեան շրջաններում տարվող մարքս-լենինյան դաստիարակութեան սիստեմում: Կոոպիւլտ-առին՝ մեկ գեկադի ընթացքում կարգավորել աղբ. փոքրամասնութիւններ ունեցող շրջաններ րի գրականութեան առաքման գործը:

15. Շեշտելով տեղական թերթերի անբավարար մասնակցութիւնը մարքս-լենինյան դաստիարակութեան գործում՝ առաջարկել բոլոր թերթերի խմբագրութիւններին հատուկ և սիստեմատիկ ուշադրութիւն դարձնել մարքս-լենինյան դաստիարակութեան խնդիրներին, վերցնելով թեկնածուների ուսուցման տեսական շեֆութիւնը: Անպայման ունենալ թեկոստիկական ուսուցման և կոնսուլտացիաների հատուկ բաժին թերթում:

16. Կի Կուլտ-պրոպ բաժնին՝ տանել նախապատրաստական աշխատանք Լենինականում յերեկոյան կոմհամալսարան կազմակերպել (1933 թ. հունվարից), ինչպես նաև 2-րդ աստիճանի կուսգործներ ունենալու Աբարանում, Դիլիջանում, Ղափանում և Բայազետում:

17. Առաջարկել Կուլտ-պրոպ և ագիտ-մամլարներին՝ կարգավորել, ծավալել հեռակա կոմհամալսարանի աշխատանքները:

18. Հոկտեմբերի 1-ից կազմակերպել ակտիվի հանրապետական 3-ամսյա ուղիորդասրնթացներ: Կուլտ-պրոպին տանել նախապատրաստական աշխատանքներ այդ գծով:

19. Արդելի մեկ տարով վարձու պրոպագանդիստներին ուրիշ աշխատանքի վերցնել:

20. Կուլտ-պրոպ և ագիտ-մամլարներին՝ հետեւել, վորպեսպի կուսուսուցման սիստեմում ապահովի տեխպրոպագանդի մինիմումի ավանդումը:

21. Բոլոր շրջկոմներին և քաղկոմներին՝ ծավալել նախապատրաստական ձեռնարկումները 1932-33 աշնան-ձմեռային ուսուցումն ապահովելու համար: Պետհրատին՝ հերթից դուրս տպագրել կուսուսուցման ցանցի նյութերը, այդ գործի համար պատասխանատու դարձնել ընկ. ընկ. Պարխին և Մարուխյանին:

22. Խիստ հանդիմանութիւն անել Ղամարլի շրջկոմի բյուրոյի ամբողջ կազմին և խիստ նկատողութիւն կուլտ-պրոպ ընկ. Հովհաննես Պետրոսյանին, 1931-32 թ. աշնան-պրոպ կուսուսուցման ցանցի աշխատանքները տապալե-ծմեռային իրաւունքներ շրջկոմին ձեռք առնել կտրուկ միջոցներ անխնա առաջ տանելու մարքս-լենինյան դաստիարակութեան գործը:

23. Առաջարկել Կուլտ-պրոպին վերանայելու կուսուսուցման ծրագրերն ու գրականութիւնը ընկ. ՍՏՄԻՆԻ պատմական նամակի վողով՝ հատուկ ուշադրութիւն դարձնելով կուսպատմութեան և լենինիզմի ավանդման վրա, դաշնակիզմի և նացիոնալիզմի յերեույթներ, հակահեղափոխական տրոցկիզմի կոնտրարանդի, աջ և «ձախ» ոպորտունիզմի դեմ պլքարն ել ավելի սրելու խնդրի վրա, վարելով կոնկրետ պայքար ցանցում յեղած՝ լենինիզմի աղճատման և դեհեկացման դեպքերի դեմ, ապահովելով յերկու ֆրոնտով պայքար մղելու բայլչիկյան լոպոնդի անչեղ կենսագործումը:

24. Հաստատել Կուլտ-պրոպ հանրապետական խորհրդակցութեան վորոշումը:

ՇՐՋԱՆՆԵՐԻ ՑԵՎ ԳԱՂԱՌՄՆԵՐԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ	Պրոպագանդիստներ	Կուս. ուսած				Կրթություն				Պրոպ. ուսած				Սոց. դասեր				Ազգություն				
		Միջին և ցածր դասեր				Կրթություն				Պրոպ. ուսած				Սոց. դասեր				Ազգություն				
		20-ից մինչև 24 Ք.	24-ից մինչև 28 Ք.	28-ից մինչև 32 Ք.	32-ից մինչև 36 Ք.	Ընդամենը	1 տարի կրթություն	2 տարի կրթություն	3 տարի կրթություն	4-6 տարի կրթություն	1-2 տարի	3-4 տարի	5-6 տարի	7-8 տարի	մանկ. դաս	համալս. դաս	համալս. դաս	մանկ. դաս	Հայ	Ռուս	Արմեն	Արաբ
1. Կոմիտաս	25	1	1	10	10	8	9	4	5	1	7	3	3	3	3	3	3	4	2	1	1	
2. Կոմիտաս	24	1	1	4	17	5	2	6	12	3	8	10	6	6	6	6	6	2	2	2	2	
3. Կոմիտաս	14	1	1	4	5	5	2	2	5	3	6	5	5	1	1	1	1	2	2	2	2	
4. Կոմիտաս	23	20	10	34	42	10	11	33	42	20	19	31	56	26	10	7	8	52	102	3	1	
5. Կոմիտաս	106	1	1	11	11	2	2	2	8	2	12	8	9	7	1	3	9	1	11	2	1	
6. Կոմիտաս	13	2	3	14	10	20	2	2	3	2	19	19	3	13	13	17	1	7	44	1	1	
7. Կոմիտաս	29	4	6	21	12	21	4	4	14	2	8	10	6	2	4	21	5	8	5	20	4	
8. Կոմիտաս	41	1	4	12	19	17	1	4	9	6	6	6	6	2	4	21	5	8	5	20	4	
9. Կոմիտաս	24	1	4	12	19	17	1	4	9	6	6	6	6	2	4	21	5	8	5	20	4	
10. Կոմիտաս	36	1	4	12	19	17	1	4	9	6	6	6	6	2	4	21	5	8	5	20	4	
11. Կոմիտաս	30	1	5	9	6	25	3	1	1	1	6	3	3	2	1	3	3	3	3	3	3	
12. Կոմիտաս	9	1	4	19	6	3	4	2	2	1	8	4	2	3	3	10	5	2	1	11	9	
13. Կոմիտաս	20	1	4	19	6	3	4	2	2	1	8	4	2	3	3	10	5	2	1	11	9	
14. Կոմիտաս	13	1	4	19	6	3	4	2	2	1	8	4	2	3	3	10	5	2	1	11	9	
15. Կոմիտաս	29	1	4	19	6	3	4	2	2	1	8	4	2	3	3	10	5	2	1	11	9	
16. Կոմիտաս	10	1	4	19	6	3	4	2	2	1	8	4	2	3	3	10	5	2	1	11	9	
17. Կոմիտաս	12	1	4	19	6	3	4	2	2	1	8	4	2	3	3	10	5	2	1	11	9	
18. Կոմիտաս	34	2	17	8	10	12	7	4	4	1	15	8	11	4	1	8	3	3	13	34	1	
ԸՆԴԱՄՆԵՐ	422	30	40	179	231	157	80	88	123	48	258	135	113	76	63	164	60	32	105	164	33	4

ՊԵՏ. ԳԵՂ. ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅ. Ա. ՄԱՍԻՍԻԱՆԻ
ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

<< Ազգային գրադարան
NL0184666

• 9422 60 409.

А. АДОЯН
ОСНОВНЫЕ ВОПРОСЫ МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКОГО
ВОСПИТАНИЯ

ИЗДАТЕЛЬСТВО Ц. К. К. П. (6.) А.

Партиздат 1932 г. Эривань